

Nemunas

Nr.35
(308-749)

2010 m.
spalio 21-27 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Šarūnas Bartas filme „Eurazijos aborigenai“.

Gediminas JANKAUSKAS

tiltai

Autorinio kino triumfas 3 p.
3-8 p.

Skirmantas VALIULIS

Išlikti savimi

Olita

DAUTARTAITĖ:

„Teatro paskirtis – sujudinti kraują.“

Aušra CICĖNAITĖ: „Operetė pasirinko mane...“

Alma MASIULIONYTĖ

„Karališkasis Birštonas“

Kaune, I. Kanto gatvėje 5

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Melsvo ilgesio spektaklis

2 p.

Skaidrus žvilgsnis į pasaulį

Druskininkų langas 10 p.

9 770 134 314 007

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kauno dramos teatre – tikra numerologinė ekvilibristika: „Likus dviej mėnesiams iki Kauno valstybinio dramos teatro 90 metų sukakties, Jame tokia pat suaktį pažymėjo ir Cezario Graužinio spektaklis „Nutole toliai“, sukurtas pagal poeto Pauliaus Širvio eiles ir skirtas poeto 90-ajam gimtadieniu.“ Jų kaučiūčiai matė spalio 16 d. O spalio 27 d. teatras „Cezario grupė“ taip pat parodys prieš trejus metus būtent čia sukurtą spektaklį „Drasi šalis“, nors jis ir neturi tokių ryškų sąsajų. Tieša, tuometinės premjeros metu spektaklis vadinosi „Lietuvos diena“, tačiau vėliau, sekant Lietuvos identiteto paieškų realijomis, buvo pervaistas į „Drasi šalis“. Jis kalba apie nacionalinį identitetą, jo svarbą ir beprasmiškumą. Spektaklį statė nuolat keliaujantis ir užsienyje dirbančios režisierius, todėl žvilgsnis iš šalių jam labai svarbus.

Iki šiol C. Graužinio trupė spektaklius kūrė tik pagal šiuolaikinių autorų pjeses, tačiau staiga sumanė imtis poezijos. Aišku, veikiausiai verčiamos skaudžios vidinės būtinybės. Kadangi prieš porą metų, pasitelkės Vlado Simkaus poeziją, Rolandas Kazlas pristatė puikų spektaklį „Geležis ir sidabras“ ir šiam žanru suteikė naujos jėgas, spektaklis „Nutole toliai“ neatrodė pasiklydės šiandienos teatro kontekste.

Tokio pobūdžio spektakliai, tarsi pakibė lyrikos ore ir paliki be lengviau apčiuopiamo siužeto, kartais atspindsta efemeriskuose poezijos rūkuose, o kartais įgauna gana ryškią ir spalvingą teatrinę formą, daiktine faktūrą. C. Graužinio spektaklis „Nutole toliai“ lyg ir laviruoja ant pločių linijos tarp šių dviejų skirtingu-

Melsvo ilgesio spektaklis

poliū. Tiesa, režisierius, regis, akcentuoja formas raiškos asketiškumą, višiskai atsisako teatrinių efektų, kurie vaizdu perpildytoje šiandienos kasdienybėje jau praranda išskirtinumą ir paprasciausiai neveikia. Emocijos, itampa, kiek įmanoma didesnį jų kondensatas turejoapti ir spektaklio siužetu, ir dekoracijomis, ir svarbiausiai žiūrovui transliuojama žinia. Absoliučiai tikra, be galio nuoširdi P. Širvio poezija reikalavo višiskio aktorių atitinkimo ir prisitaiky-

mo. Kitaip ji nei prasiverčia patiemis aktoriams, nei suskambetų žiūrovams. Spektaklio autoriai jau ne kartą yra prisipažinę, jog šio poeto kūrybos atradimą scenoje laikė gana neminka rizika. Ją idealizuoją ir myli senoji karta, tačiau nuo jos labai nuolusi jaunoji, kuri apskritai poezija ne itin aktyviai domisi. Vis dėlto nuogastavimai nepasivirtino. Kaučio dramos teatro salė buvo pilna – ir būtent tų dviejų, kardinaliai skirtinę kartą publikos.

Spektaklyje naują P. Širvio poezijos pasaulį kūrė aktoriai: Brigitė Arsobaitė, Vilma Raubaitė, Paulius Čižinauskas, Vytautas Kontrimas, Julius Žalakevičius. Jiems, galime nuausti, įtakos turėjo ir anksčiau poeto kūrybą skaičiavus aktorių partitinis. Pati sekmungiausia – Arno Røsene vyriškas santūrumas ir jėga, Laimono Noreikos svajingumas – jų spektaklyje buvo labai daug. Ir ašrumo, ir melancholijos, ir šmaikštus humoru susipyrimai kūrė savitą at-

Skaidrus žvilgsnis į pasaulį

Spalio 19 d. startavo aštuntasis tarptautinis dainuojamosios poezijos festivalis „Tai – Aš“. Trys dešimtys Lietuvos ir tuzinas užsienio muzikantų su dainomis apvažiuos Lietuvos miestus ir miestelius, lankysis Lenkijoje ir Latvijoje.

Jau šešti metai Kaunas yra viena iš festivalio stotelių. Spalio 23 d., šeštadienį, Kauno valstybiname lėlių teatre į jungtinį koncertą miesto gyventojus ir svečius kviečia dainuojamosios poezijos kūrėjai ir atlikėjai: Giedrius Arbačiauskas, grupė „Stipriai kitaip“, Zala ir Driukas, Vygantas Kazlauskas, Jonas Gorka iš JAV, Galina Chomčik iš Rusijos, Plamenas Stavrevas iš Bulgarijos bei lenkas Wojciech Lesniakas su grupė „Nad Porami Roku“.

Apie bardų judėjimą, elegantiškas Henriko Radausko eiles ir amžinas vidinės ramybės paieškas su Giedriumi ARBAČIAUSKU kalbasi Gintarė ŠATKAUSKAITĖ.

– Kas lemė jūsų pasirinkimą dainuoti poeziją, o ne būti, tarkime, populiariosios muzikos atlikėju?

– Negali žmogus gyventi žemėje, neieškodamas dvaisinių dalykų.. Dainuojamoji poezija reikalinga žmonėms, kuriems rūpi ne tik kasdienial, būtinybė, banalūs dalykai. Dar mokykloje domėjaus muzika, literatūra, eilėmis. Kurti dainas pradėjau nusipirkęs pirmą gitarą.

Gyvenau už miesto, šalia Trakų, Užutrakijoje, kur dabar yra grafų Tiškevičių dvaras. Anksčiau ten buvo turistinė bazė, joje dirbo mano tėvai. Ilgais rudens, žiemos vakarais

Bardas Giedrius Arbačiauskas.

imdavau į rankas gitarą ir leisdavau si ieškoti muzikinių dermių. Man labai patiko tas užsiemimas – klausytis muzikos, pajusti, pačiam susidėlioti natas. Juk tais laikais nebuvu interneto, kuriame dabar gali rasti visų dainų žodžius ir akordus.

Dainuojamosios poezijos atlikėjų, bardų judėjimas prieinamas kiekvienam, tame nėra standartu, nereikia profesionalaus išsilavinimo. Klausytojų mes galime nustebinti, jam patikti tik savo išskirtinumu ir nuoširdumu. Kiekvienas, dainuojantis poeziją, yra savitas. Juk ir didžiausias tarptautinis dainuojamosios poezijos festivalis Lietuvoje vadinas „Tai – Aš“. Esu tokas, koks esu.

Ypatingi ir dainuojamosios poezijos koncertai – čia renkasi žmonės, kuriems reikia mūsų atliekamos muzikos. Geresnių žiūrovų tikrai nerasi. Visada gauname iš jų atsaką. Džiugu, jeigu ir jie išsineša teigiamų emocijų bei minčių, kurios padeda gyventi toliau, pakelia nuotaičių ir nuskaidrina vidinę būseną.

– Kokiomis aplinkybėmis gimsta jūsų dainos?

– Kūrybinės idėjos randasi iš vaizdinių, kuriuos kasdien matau ir sieju. Kartais jie, kai pajauti, kad tarp visiškai skirtinę vietovę, žmonių yra daug bendrų dalykų, susideda į išdomią mozaiką.

Pirmosios mano dainos, dar kai mokiausi mokykloje, vėliau – Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, buvo labai liūdnos, netgi skausmingos. Dainuodamas aš, atrodo, išversdavau visą dūsią. Vėliau pakeičiau požiūrių į kūrybą. Tu neturi klausytojui skystis, negali atimti iš jo energijos, užkraudamas savo bėdas.

Noriu, kad nuo mano dainų klausytojo dvasia bent truputėli suvirpėtu. Dabar stengiuosi ATIDUOTI. Pasidalysi su žiūrovu tuo, ką esu suvokęs. Žinau, kad mano vidiniai atradimai padės ir kitims žmonėms.

– Jaučiatės radęs vidinę harmoniją, kurios visi taip ieškome?

– Dviasios ramybės paieškos – nesibaigiantis kelias. Svarbu ne tik

las, bet kaip tu jo sieki, kaip eini į jį. Pirmiausia reikia pakeisti save. Laiminges turi būti jau dabar. Tik tada galėsi pasidalinti šviesa su kita.

Man vidinės ramybės teikia tikėjimas, kad per gyvenimą einame tobulėjimo, ne nuopuolio linkme. Tai, kas vyksta šiuo permainų periodu, tik laikini momentai. Aš tikiu meilės jėga, Dievo galia ir Jo noru mums padėti. Tokia nuostata skatina ramybę ir postūmį kurti. O kūryba – didelis vidinis džiaugsmas ir palaima. Kuriančio žmogaus mintys skaidresnės. Džiaugiuosi, kad gavau šią galimybę.

– Už poros dienų kartu su tarptautiniu dainuojamosios poezijos festivaliu „Tai – Aš“ atvykstate koncertuoti Kauno valstybiname lėlių teatre. Ką ypatingo ruošiate šiam pasirodymui?

– Pirmą kartą publikai pristatysiu naują kūrinį, kurio teksto autorius – Rimas Burokas: „Jums vėjas už mane atvers vartus...“ Rugsėjo pabaigoje sostinėje vykusiame renginyje „Vilniaus brodas gyvas“ pamačiau visai nesenai išleistą šio autoriaus knygą „(Ne)gyvenimo fragmentai“. Jau anksčiau buvo minčių sukurti dainą pagal M. Buroko eiles. Man dar 1991-1992 m. į rankas pakliuviuošio poetą knygeli, pamenu, tokia maža, minkštasis kartoninis viršeliais. Vėliau ieškojau tų eilėraščių, bet neradau. Ir tik dabar gavau galimybę vėl atsigrežti į R. Buroko kūrybą.

Visada savo koncertuose dainuoju „Vienaragį“ pagal Henriko Radausko eiles. Taip pat dainą pagal Antano Jonyno eilėraštį, kurio pirmosios eilutės skamba taip: „Sako, Vilniuje nebūna baltųjų naktų. Netiesa, netiesa.“ Ši kūrinį pavadinau „Baltosios naktys“.

Mano atradimas – Antano A. Jonyno išleistos jo tévo, poeto Antano Jonyno jaunystėje rašytos eilės.

mosferą, kurią pervaė ryškiausiai juntama ir akcentuojama ilgesio tema. Dabartiniais visuotinės laimės ir sekminės adoravimo laikais skaudžiai geliantis ilgesys, priimamas kaip gyvenimo prasmė ir net issipildymas, skamba itin naujai. Atrodo, poezija turi mistiškos, apvalančios jėgos, kuri, suskambėjusi erdvėje, palieka pėdsakus.

Eilėraščius, nors jie atrinkti formuojant spektaklio struktūrą, stengiasi palikti neskaidytus, o originalius. Galu gale pateikti kiek įmanoma autentiškesnį ir pačios P. Širvio poezijos įvaizvės vaizdą. Spektaklis pradedamas karō, pokario, naujai kuriamos tarybų Lietuvos tema ir nesukelia jokių nederamų minčių, nes skamba tik poezija. Raiški, nuoširdi ir tvirta, žyminti itin ryškų gyvenimą. Stilistika taip pat atitinka griežtą kompoziciją, sinchronišką visų aktorių skaitymą ir vyrišką jėgą.

Aktorai itin subtiliai ieško būdų, kaip kalbėti apie vienatvę, meilę, tévynę be patoso, deklamuoti, išlaikyti ritmą ir muzikalumą, tačiau nepamesti vidinės prasmės. Perdėtas jausmingumas ir sentimentalumas pražudyti P. Širvio eilėraščius ir nuspalvintų spektaklį narcisistinėmis save rodančių aktorių spalvomis. Puiku, kad to nenutinka. Net labiausiai „nuskaityti“ eilėraščiai suskamba taikliai. Spektaklyje daug muzikos, labai subtiliai įaudžiamos į poetinio muzikalumo interpretacijas.

Vyriškas, atšiaurus, o kartu šiltas, jautrus, skersvėjotas, vienišas P. Širvio pasaulis darkart naujai atvertas. Nutolę toliai priartėjo, kad vėl nutolę, nes turi priminti ir sukrėsti naujus, kitus žmones.

VšĮ „Cezario grupė“ teatro archyvo nuotrauka

Sukūriau kelias dainas pagal jas. Tuose eilėraščiuose įdėta daug vidinės žmogaus šviesos, romantinio požiūrio į gyvenimą. A. Jonynas man labai artimas, nes aš taip pat į pasaulį stengiuosi žiūrėti šviesai.

– Kokių poetų kūrybai esate ištikimas? Kuris iš jų artimiausias jums?

– Turbūt daugiausia dainų esu sukuręs pagal H. Radausko eilėraščius. Vienu periodu tai buvo mano mėgstamiausias poetas. H. Radauskas man artimas dėl vaizdingos metaforų kalbos. Jo kūryboje daug mitologijos, pasakų motyvų: dievų, laumių, fējų ir vienaragių. Mane žavi H. Radausko kalbos estetika, gaivališkumas ir energija.

Esu sukūrės dainų ir pagal Tomo Venclovos, Jono Strielkūno, Vytauto Mačernio, Janinos Degutytės tekstu. Ateina periodas, kai domiuosi vieno ar kito, dažniausiai lietuvių rašytojo, teksta. Iš dešimties knygų vienas eilėraščis surezonuoja vidinį impulsą kurti. Idėjas nešiojuosi gana ilgai. Nesu produktyvus kūrėjas. Per pusmetį gimsta dvi trys dainos. Stengiuosi kuo daugiau pats rašyti, bet lengviau pasirinkti man artimio kūrėjo eiles. Gal aš per daug savirkiskas...

– O su žmona Agne (muzikė Agnė Arbačiauskienė – aut. past.) pasidalijate savo kūryba?

– Jai buvo skirtas vienas iš mano pirmųjų eilėraščių, rašytų beveik prieš 15 metų. Užrašiau jį ant teatro aifos. Pagal Druidų (medžių) horoskopą esu Šermukšnis, todėl pasirašiau – „šermukšnio žodžiai“. Nepamenu tų eilėlių, bet staigmena pavyko – jai eilėraščis patiko. Agnės senelis buvo poetas, vertėjas Vaclovas Šiugždinis. Mano žmona pati anksčiau rašė eiles. Gal kada pagal jas sukursiu dainų...

Vilniaus mokytojų namų archyvo nuotrauka

Gediminas JANKAUSKAS

Rudenį Lietuvoje vyksta nemažai kinui skirtų renginių: tarptautinis trumpų filmų festivalis „Tinklai“, jau dešimtą kartą Vilniuje rengiamas Lenkų kino savaitė, trumpametražių filmų festivalis „Vilniaus Kino šortai“, animacinių filmų festivalis „Tindirinės“, ne vien tik šiaurės šalių kino festivalis „Scanorama“ (šiemet su juo kooperuoja Goethe's institutas, parengę didelę režisieriaus Wimo Wenderso retrospekyvą).

Savo vietą rudens kino maratono nišeje surado tarptautinis Kauno kino festivalis (TKKF), jau ketvirtą kartą pakvietęs ne tik laikinosios sostinės, bet ir Vilniaus žiūrovus pasižiūrėti kruopščiai sudarytas filmų programos. Šiemet jų puošmena tapo garsiausių kino festivalių laureatai – taiandiečio Apichatpongo Weerasethakulio filmas „Dédé Bunnis“, kuris prisimena savo praeitus gyvenimus“ („Auksinė palmės šakelė“ Kanuose), Venecijos festivalio „Auksinio liuto“ prizininkas, Izraelio, režisierius Samuelio Maozo filmas „Libanas“. Daug gerų filmų buvo parodyta tradicinėse programose „Platus kampanas“, „Tapatumai“, „Muzika, keičianti pasauly“, „Visos mūzoz“.

Visada sunku suformuluoti bet kokio didelio kino festivalio bendrą vardiklį. Šiemet labai margoje TKKF filmų išklotinėje jis pastebimas be ypatingų pastangų. Todėl iš gausaus TKKF parodytų filmų spektro bandysime išlukštinti tikrus „perliukus“, kurie labai ryškiai reprezentuoja AUTORINĮ kiną.

Autorinio kino triumfas

Vienas lauke – karys?

Šarūnas Bartas, ko gero, labiausiai tituluotas dabartinės Lietuvos vaidybinio kino režisierius. Jau pirmas pilhametražis jo filmas „Trys dienos“ (1992 m.) Berlyno kino festivalyje nusipelnė FIPRESCI (Tarpautinės spaudos asociacijos) ir ekumeninės žiuri prizų. „Koridorius“ (1994 m.) gavo FIPRESCI prizą Vienos kino festivalyje, C.I.C.A.E. prizą Turino mieste vykusame jaunojo kino festivalyje ir prizą Salonikose (Graikija). „Laisvė“ (2000 m.) apdovanota „CinemAvvenire“ prizu Venecijos filmų festivalyje. O ruggėjį Rusijos Krasnodaro srityje esančiame Juodosios jūros kurorte Anapoje baigėsi kino festivalis „Kinošokas“, kuriame naujausiam Š. Barto filmui „Eurazijos aborigenai“ įteiktas pagrindinis prizas.

Š. Barto kūryba susidomėta dar 1989 m., kai jis debiutavo dokumentiniu filmu „Prėjusios dienos atminimui“. Šis jauno režisieriaus darbas apdovanotas Amsterdamo dokumentinių filmų festivalio prizu. Šiuo istorinio lūžio metu Š. Bartas įkūrė pirmąjį Lietuvoje nuo valstybės nepriklausomą kino studiją „Kinema“, kuri šiandien žinoma kaip autorinio kino bastionas. Labiausiai mūsų režisierų vertina prancūzų simafilai. Todėl neverta stebėtis, kad dabar su Š. Bartu mielai bendrauja prancūzų, portugalų, vokiečių prodiuseriai, padedantys kurti labai savitus Šarūno filmus, kuriuos režisierius dažniausiai atsisako aiškiai išreiškštų žanrinių taisyklių, ignoruoja dialogus ir savaip naudoja tradicinės kino kabolos elementus.

Šiuos specifinius Š. Barto kūrybos aspektus nagrinėja prancūzų dokumentinis filmas „Šarūnas Bartas – vienas lauke karys“ (2010 m.). Jo režisierius Guillaumeas Coudray seniai svajojo susipažinti su Š. Bartu ir perprasti jo filmų išskirtinumo paslapčių. Prodiuserės Raso Miškintės dėka jam buvo suteikta tokia galimybė, ir G. Coudray galėjo ilgai stebėti Š. Barto kūrybos procesą iš arti. Be akivaizdaus susižavėjimo, filme skamba ir visai kitokios mintys: „Tikėjaus sutikti poetą ir filosofą, o pamaciau inžinierių, užsiimantį logistiką.“ Jokio paradokso čia nėra – bet kokioje filmavimo aikštéléje režisierius yra ir meni-

ninkas, ir organizatorius, ir žmogus, privilantis gerai išmanysti techninius dalykus. Dažnai Š. Bartas pats ima į rankas kino kameras ir filmuoja, taip pat vaidina savo filmuose.

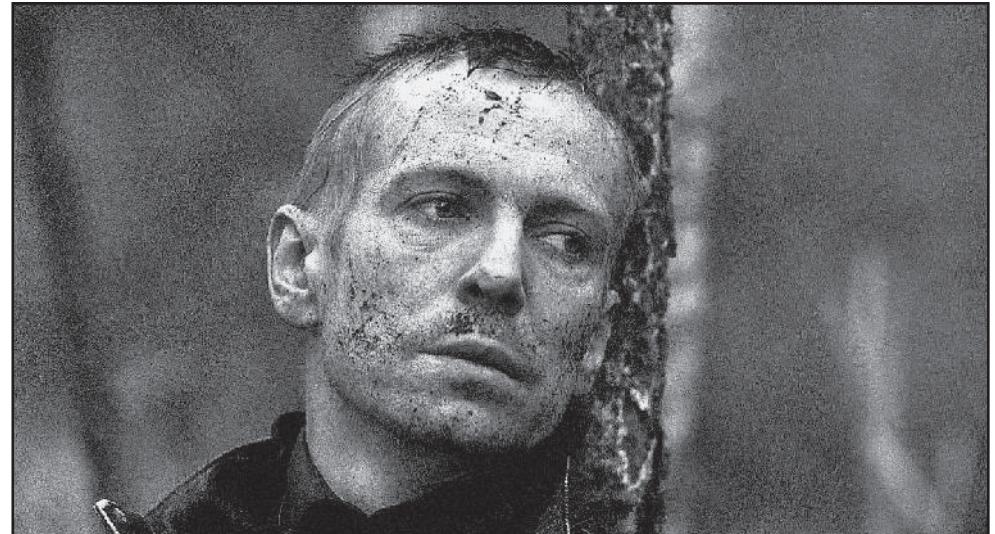
Kaune daug su žiūrovais bendravęs Š. Bartas paneigė mitą, kad yra nekalbiausias iš visų lietuvių kino režisierų. Jis noriai komentavo ir savo „Eurazijos aborigenai“, ir G. Coudray nupieštą dokumentinį savo portretą, tik nesutiko su kolegos filmo pavadinimu, sakydamas, kad kine vienas žmogus mažai ką galėtų padaryti.

Autorinio kino aborigenai

Į dažnai viešojoje erdvėje skambančią mintį, kad Š. Barto filmai yra filosofiniai, režisierius visai nekoketuodamas atsako: „Reikėtų pradeti nuo klausimo: kas yra filosofija? Aš to nežinau. Nesiengiu sau atsakyti į klausimus, į kuriuos atsakymų nežinau... Galbūt filosofija nuo to ir prasideja, kad mes klausimus, į kuriuos atsakymu rasti negalime, bandome kaip nors pateikti neatsakydami?“

Š. Bartas gerai apibréžęs ir savo kino esmę: „Dauguma žmonių į kiną ateina tikėdamiesi užmiršti savo problemas, ir tik labai nedidelė dalis ateina jų paieškoti.“

Bent siek tiek besidomintieji Š. Barto

Šarūnas Bartas filme „Eurazijos aborigenai“.

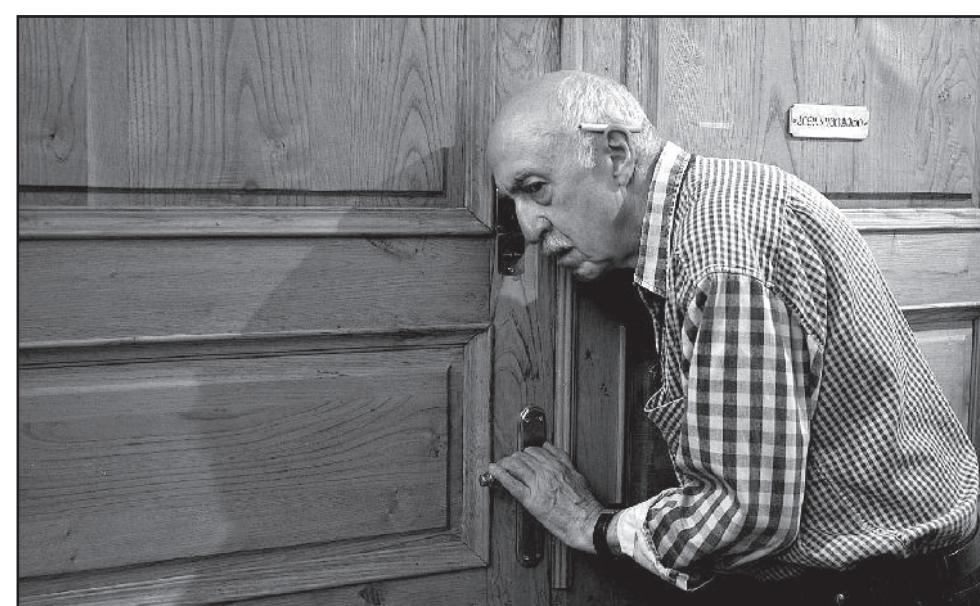
Jean-Luc Godardas ir Francois Truffaut „Dviese ant bangos“.

kūryba žino, kad iš šio režisieriaus nereiki tikėtis lengvo reginio. „Eurazijos aborigenai“ – ne išimtis. Bet lyginant naujausią Šarūno filmą su ankstesniais, akivaizdžiai matyti naujas vektorius, nukreiptas į tradicinius (vadinasi, ir labiau žiūroviškai) žanrus. Dar pernai reportažuose iš filmavimo aikštelių filmas buvo pristatomas kitu pavadinimu – „Lisabona 02“, o tokiu straipsniu autoriai citavo režisieriaus patikimą, kad naujas filmas bus „truputį ar-

čiau trilerio, tame bus nuotykių ir erotinių scenų“. Kai kas net pasiskubino būsimajį filmą pakrikštysti erotiniu trileriu.

„Man buvo labai svarbu parodyti imperijos griūties pasekmes, sąsajas su Vakarais ir Rytais. Esame ant tako, ir tai mūsų gyvenimui turi labai didelę įtakos“, – taip pagrindinę filmo mintį atskleidė režisierius. Vilniuje, Smolenske, Maskvoje, Paryžiuje, Vakarų Prancūzijoje esančioje saloje filmuotas „Eurazijos aborigeno“ scenas sieja vienas personažas. I žiūrovų klausimus, kodel jis vaidina pagrindinį vaidmenį, Š. Bartas atsakė: „Tai labai patogu – toks aktorius visada yra filmavimo aikštéléje.“

Pirmieji „Eurazijos aborigeno“ kadrai graziai „rimuoja“ su Š. Barto „Laisvės“ įžanga. Abiejose filmuose fabula užsimezga uoste. „Laisvė“ prasideda kaip kriminalinis veiksmo filmas, kuriame nuo policijos katerio pasprunka keli filmo personažai, akivaizdžiai turintys problemų su teisėsauga. Tačiau kodėl herojų trijulė bėgo nuo policijos, taip ir lieka neaišku. Kriminalinį trilerį žadėjęs gaudynių prologas tuo pat transformuojasi į beveiksmi ir veik nebylyų klaidžiojimą po dykumą, kad ši transcendentinė piligrimystė pasibaigtų Valentino Masalskio herojaus mirtimi ant vandenyno kranto.

„Šantrapa“ (režisierius Otaras Joselianis).

Atkelta iš 3 p.

Samurajaus vienatvė

TKKF atidares „Eurazijos aborigenos“, kuriam šiemet įteiktos trys lietuviškais „Oskarais“ pakrikštystos „Sidabrinės gervės“, prasideda visai neapgaulingais kriminalinės istorijos vaizdais. Š. Bartas, vaidinantis prekeivį narkotikais Geną, jūrų uoste pakeičia ne itin storą banknotų ritinėlį į juodą celofaninį paketą su kvaišala. Anksčiau vengės ilgų monologų ir iki minimumo mažinės verbalinių personažų bendravimą, ši kartą Š. Bartas elgiasi atvirkšciai. Per pirmasias filmo minutes iš pagrindinio herojaus sužinome, kad jis auklėjo su kriminaliniu pasauliu susijęs dėdė, o pirmieji vaikino savarankiški žingsniai sutapo su Sovietų Sąjungos griūtimi. Tada į Geną panašūs jau nuolai emėsi reketė, dalyvavo privatizacijos aferose ir susidūrė su narkotikų verslu. Savo namų neturintis Geną kaip reikiant pasibastė po pasaulį, bet dabar jis norėtų nubraukti nusikalstamą praeitį ir pažyventi ramiai.

Begalė kriminalinių filmų prasideda panašia situacija: pavojuj išvargintas gangsteris nori pasitraukti į ramų gyvenimo uostą. Bet beveik visų tokijų siužetų finalas irgi baigiasi tuo, kad kriminalinė praeitis sužlugdo galimybę padaryti staigū posūki į laimingą ateitį.

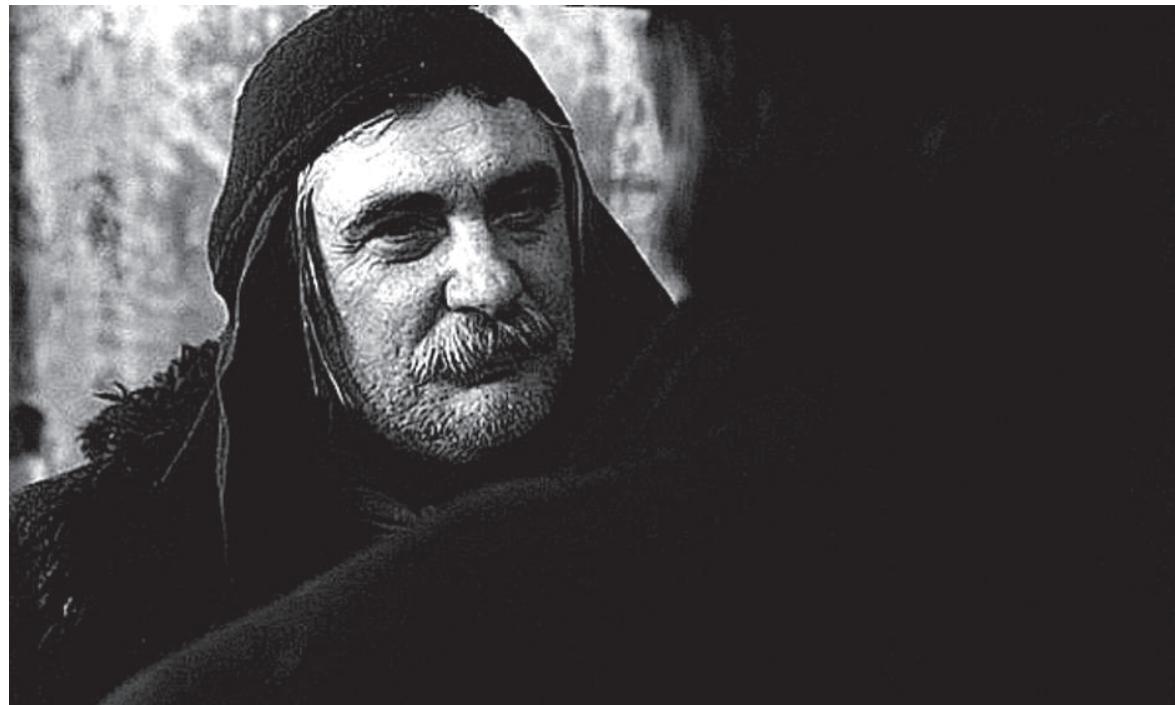
Geną taip pat supranta, kad šansų pakeisti savo gyvenimą turi nedaug. Bejausmis balsas už kadro, komentuojantis herojaus praeitį ir gyvenimo būdo detales, taip pat Genos veido išraiška liudija, kad šis žmogus be šaknų niekur nesijaučia saugus. Visgi nuo įtampos sustingusiu bruožu kaukę primeinantiame veide dar rusena mažytė viltis apie ramybę su mylimaja – ruse prostitute Saša (ją vaidina Maskvos teatro „Sovremenik“ aktorė Klaudija Koršunova, taip pat apdovanota lietuviška „Sidabrine gerve“).

Sunku pasakyti, ar Š. Bartas planavo „Eurazijos aborigeno“ sąsajas su prancūziškos „Naujosios bangos“ šedevru „Iki paskutinio atodusio“ (1960 m., režisierius Jean-Luc Godardas), bet Genas yra tikras Jeano-Paulio Belmondo suvaidinto Mišelio Puakaro likimo broli, pasmerktas nuo pirmojo kadro, pavargęs priešintis likimui ir nenu-maldomai artėjantis į jokių *happy-end*'u nepripažintantį finalą. Kaip ir kitas panašaus likimo herojus, suvaidintas Alaino Delono prancūzų režisieriaus Jeano-Pierre'o Melville'io kriminaliniame filme „Samurajus“ (1967 m.). Šis filmas pradedamas tokiu epigrafu: „Néra didess-nės vienatvės už samurajaus vienatvė. Su ja galima palyginti tik tigro vienatvę džiunglėse.“ Ši senovės samurajų mintis tiksliai perteikė už įstatymo ribų atsidūrusio samdomo žudiko savijautą moderniose „asfalto džiunglėse“.

Š. Barto Genas labai natūraliai papildo egzistencinio nerimo blaškomu „svetimųjų“ galeriją.

Prancūziškai su gruzinišku akcentu

Sovietmečiu gruzinų režisierius Otaras Joselianis buvo kilnios kaukaziškos dvasios įsikūnijimas. Kažkuo panašus į Niko Pirosmanio tapytus personažus, jis

„Sétono tango“ (režisierius Bela Tarras).

Autorinio kino triumfas

visada buvo laisvas menininkas, ištikimas svarbiausiam savo kūrybos *credo* – matyti žmonių bei daiktų esmę ir suvokti gyvenimą su liūdną išmintimi, saulėtu dosnumu bei subtilia ironija. Pirmieji jo vaidybinių filmų „Lapkritis“ (1966 m.), „Gyveno strazdas giesmininkas“ (1970 m.) ir „Pastoralė“ (1975 m.) buvo tikri potinio kino šedevrai. Komentuodamas „Lapkriti“ režisierius labai aiškiai suformulavo, ką turėjo omenyje, pasakodamas apie vyno fabrike už tradicijų išsaugojimą kovojantį jauną idealistą: „Šis filmas apie tai, kaip jaunas žmogus baltame popieriaus lape rašo pirmą frazę. Ir apie pirmos klaidos kainą – juk yra rubikonas, kurį peržengės atgal nebesugrąši. Pirmas kompromisas su savo sąžine yra nepataisomas.“

Panašus žmogiškumo „indikatorius“ ryškus visoje tolimesnėje O. Joselianio kūryboje – ir sovietinėje Gružijoje sukurtuose filmuose, ir vėlesniuose prancūziškuose („Ménulio favoritai“, „Drugelių medžioklė“, „Pirmadienį ryte“, „Rudens sodai“).

Vienoje TV programe O. Joselianis taip pakomentavo jo pasaukėlių suformavusią aplinką: „Labiausiai mane paveikė ypatinga atmosfera ir visai kitos kartos žmonės, su kuriais aš susiduriau vaikystėje. Mano seneliai buvo paženklinti XX a. pradžios žyme. Visas Tbili-

sio miestas buvo persunktas senove – įpročiai, ritualai, tradicijos ir mokėjimas mėgautis gyvenimu dar nebuvę išgaravę. Iš kiekvieno lange skrido muzika – fortepijonas, violončelė, smuikas. Visur girdėjosi dainos. Tokį mane supantį pasaulį aš nešiojuos su savimi, kad ir kur būciau.“

Visi O. Joselianio filmai, kad ir kur būtų sukurti, yra poetinės alegorių. Sovietmečiu toks metodas padėdavo apgauti partinėmis nuostatomis apsiginklavusius biurokratus ir cenzorius. Prancūzijoje, į kurią O. Joselianis emigravo 1982 m., tokios būtinybės nebuvę, tačiau režisierius ir ten kūrė alegoriinius kino pasakojimus: „Tai labai patogu ir artima filosofavimui. Alegoriija – artimas mano širdžiai metodas, kurį aš parsivežiau iš Gružijos. Tai labai senas būdas reikšti mintis. Visaapimantis modelis, talpinantis didžiulę reiškinį gamą.“

TKKF parodytas naujausias Mastro filmas „Šantrapė“, be jokios abejonių, turi daug autobiografinių motyvų (jame režisierius net pasitelkia fragmentų iš savo studentiško darbo „Gélés“ ir nepanaudotų kadrų iš vieno Prancūzijoje sukurto filmo). Jo herojas, jaunas kino režisierius Nikas, dėl nuolatinės konfliktų su kino studijos vadovais ir sovietinės valdžios atstovais priverstas išvykti į Prancūziją, kurioje pradeda suprasti, kad jo

kūrybiniai gyvenime nedaug kas pasikeitė – bukų partinę cenzūrą pakeitė ne mažiau primityvus produserių diktatas.

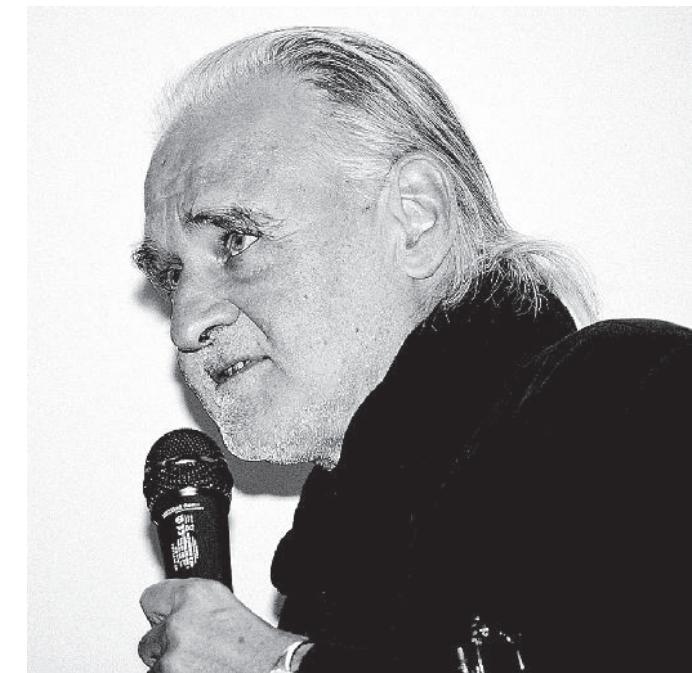
Šiemet Kanuose pristatydamas „Šantrapą“ O. Joselianis siūlė šį filmą suvokti kaip pasaką, o pavadinimą pakomentavo taip: „XIX a. pabaigoje rusų aristokratai siuntė savo vaikus mokyti muzikos pasitalių pedagogus. O šie, patikrinę vailukų sugebėjimus neturintiems talento iš karto paskelbdavo verdiktą prancūziskai: „Chantera pas“ („Nedainuosis“). Vėliau šis žodis paplitė, bet įgavo kitą reikšmę – „atstumtieji.“ Todėl, anot O. Joselianio, jo „Šantrapa“ – ne vien autobiografinis filmas. Juk atstumtaisais galima laikyti ir Victorą Hugo, ir Fritzą Langą, ir Orsoną Wellesą, ir Andrejų Tarkovskį, ir Sergejų Paradžanovą... Visi jie yra „šantrapa“.

Susapnuoti Piotras Dumalos filmai

Labai vertingu TKKF akcentu tapo originali lenkų animacijos klasiku tituluojamo režisieriaus Piotro Dumalo retrospektyva, tilpusi į du seansus. Viename parodytas naujausias jo filmas „Miškas“, kuriamo jau gerai režisieriaus perprasta individuali animacijos technika sumaniai derinama su vaidybiniu kinu. Filmo centre – tėvo ir sūnaus santykiai. Čia jungiamu du lygiagretūs pasakojimai: sunkios ligos prie lovos priklaus-

„Nusikaltimas ir bausmė“ (režisierius Piotras Dumala).

Vengrų režisierius Bela Tarras.

tyo ir sūnaus prižiūrimo tėvo vaizdus keičia miško, per kurį senas tėvas veda sūnų, scenos. Remiantis bibline Abraomo ir Izaoko istorija, filme pasakojama komplikuota tėvo ir sūnaus tarpusavio santykų istorija, jų priklausomybė vienas nuo kito.

Savo dvasia ir panašiomis asociacijomis „Miškas“ labai primena Aleksandro Sokurovo dramą „Motina ir sūnus“. Abiejose filmuose dominuoja meilės, pasiaukojimo ir mirties temos, stebima, kaip kinta globėjo ir globojamojo vaidmenys. Abiejose maža veiksma, bet netrūksta stiprių emocijų, įtampos ir psychologinio dramatizmo. Abu geba pakilti iki tikrosios egzistencialistinės tragedijos viršinių ir pažadinti tokį retą dabartiniame mene katarsį.

Antrasis P. Dumalo filmų seansas apėmė svarbiausius šio režisieriaus animacinus filmus, kuriuos sieja artima giminytė nebyliajam kinui, nuolatinis bauginancios vienatvės motyvas, keista sapnų logika, surrealinių pasaulio vaizdinai ir visų siužetų fantasmagoriskumui papildomų prasmių bei interpretacijų teikiantys itin „tikrovės“ muzikos kontrapunktai. Labai svarbių reikšmę režisieriaus kriamame pasaulyje užima mistinės daiktų ir žmonių transformacijos. „Švelniojoje“ (pagal Fiódoro Dostojevskio apysaką) stalas pavirsta lova, laikrodis – aikštė, po stalui augantis voras simbolizuoją kylančią grėsmę, artėjantį emocinį dvieju personų – jaunos moters ir už ją daug vyresnio vyro – sukrėtimą. Filmo „Francas Kafka“ protagonistas kelis kartus transformuojasi, kol galliausiai pavirsta šunimi (šis filmas, anot režisieriaus, išsirutuliojo visai iš kito sumanymo, kuriame autorius norėjo sujungti du jam artimiausius kino žanrus – siaubo kiną ir burleską). Net kitoje F. Dostojevskio chrestomatinio veikalo animacinių ekranizacijose „Nusikaltimas ir bausmė“ režisieriai labiau už siužeto peripetijas domina sudėtingos filmo herojų dvasinės būsenos.

„Animacijoje galima pavaizduoti tikrovėje neįmanomas reakcijas, pavyzdžiai, žmogus dega ugnyje ir kartu juokiasi. Vis dėlto kur kas nuostabiai parodyti, kaip mano sukurtos būtybės maisto ir elgiasi lyg tikri žmonės“, – sako P. Dumala, kalbėdamas apie „Nusikaltimą ir bausmę“. Režisierius mėgsta animacinių filmų prilyginti sapnui. Labiausiai šią nuostatą iliustruoja pilnas grotesko, Nikolajaus Gogolio, Franco Kafkos ir Maxo Ernesto fantazijas prienantis animacinis filmas „Kojos

laivinė“, kuriame miegantis vyriškis skylla, ir visos jo kūno dalys ima gyventi atskirus gyvenimus. Ryte, nuskambėjus žadintuvui, kūno dalys gržta, išskyrus kairę koją, kuriai užauga sparnai, ir ji nuplasnoja virš miesto.

P. Dumalo animaciniuose filmuose galima atpažinti kai kurias didžiųjų Europos tapytojų vaizdines citatas. Pats animatorius tai pavyzdžiu, „Švelniaj“ jam įtaką darė Munchas, Rembrandtas, Vermeris. Animacijai kurti naudojamas gipso plokštės P. Dumala tepa keiliais dažų sluoksniu, gramdo ir triina tą patį vaizdą, taip pasiekdamas švelnų perėjimą nuo vieno epizodo prie kito, o šiu vaizdų faktūra tampa panaši į senųjų meistru tapybos drobes. Todėl kai kas šį menininką visai pagrįstai lygina su viduramžių vienuoliu, kantriai perrašančiu senus foliantus.

„Dviese ant bangos“

Taip pavadintame dokumentiniame filme (režisierius Emmanuelis Laurentas) pasakojama apie prancūziškos „Naujosios bangos“ pradininkus – režisierius Jean-Lucą Godardą (g. 1930 m.) ir Francois Truffaut (g. 1932 m.). Abu giminė Parryžiuje, užaugę mėgė vakaroti Parryžiaus sinematekoje ir rašė straipsnius į tuos pačius žurnalus „Cahiers du Cinema“ bei „Arts“. Abu vienu metu (1955-aisiais) iškeitė kino kritikų plunksnų į kino kamerą (Godardas debiutavo 10 min. trukmės „Kokete“, Truffaut – dviem minutėm trumpesniu „Vizitu“). Geriausi režisieriumi 1959 m. Kanuose už „Keturis šimtus smūgių“ pripažintas F. Truffaut padėjo draugui parašyti scenarijų pirmajam jo šešdevrui „Iki paskutinio atodusio“. Kartu su Claude'o Chabrolio pirmaisiais filmais šios trijulės darbai tapo tuo metu susiformavusios „Naujosios bangos“ kertiniams akmenimis, o jie patys buvo didelių poeikių pasauliniams kinui padarinius judėjimo ideologai.

Visą septintąjį dešimtmetį Godardas ir Truffaut palaikė vienas kitą, o jūdvių filmuose svarbiausius vaidmenis tada kūrės aktorius Jeanas-Pierre'as Leaud tapo dar labiau dviejų režisierių draugystę „cementuojančią“ grandimi. Tačiau jau tada pamažu brendo prieštaravimai, kurie galiausiai draugus pavertė nesutaikomais priešais. Lūžio tašku tapo 1968 m. kino festivalis Kanuose, sutapęs su maištingais gegužės įvykiais. Kartu su kolegomis abu draugai suorganizavo festivalio boikotą ir paragino respektabilitę publiką eiti į gatves, kuriose kuriama istorija. Nuo šiol Godardas pasinėrė į radikalų politiką ir „revoliucioninio“ kino eksperimentus, o Truffaut toliau tėsesi savo karjerą.

Prancūzai mėgsta sakyti, kad šiu režisierių santykiai gerai iliustruoja amžiną meilės ir neapykantos sąjungą, kurioje Godardui atiteko „blogo vyruko“ vaidmuo. Skirtingos pasirodė ir abiejų draugų estetinės platformos. Truffaut buvo novatoriškas, siekės nauju turiniu užpildyti tradicines kino schemas, o Godardas įkiną žvelgė kaip niekad nesibaigiančios revoliucionijos pranašas, teigiantis, kad jeigu revoliucionis judėjimas sustoja, prasideda sastingis arba reakcija, o abi šios būsenos Godardui reiškė mirtį.

Paskutiniu nesantaikos vaisiumi tapo filmas „Amerikietiška naktis“ (1973 m.), kuriame F. Truffaut paro-

dė kino kūrimo užkulisius, pats suvaidino režisierų ir aiškiai suformulavo savo kinematografo koncepciją. „Tu melagis, o tavo filmas – melas!“ – taip draugo poziciją įvertino išgirdęs Godardas. „O tu esi š... ir tavo filmai – pavojingo propaganda“, – neliko skolinges Truffaut, už „Amerikietišką naktį“ gavęs „Oskarą“.

Po tokio reveranso jiedu daugiau nebendravo. F. Truffaut mirė 1984-aisiais, o Godardas jau seniai pelnė marazmatiko pravarde ir, anot specialistų, retsykiai kuria filmus, kuriu neįmanoma žiūrėti.

Bilos Tarro filmų retrospekyva

Tikra sinefilų fiesta TKKF kino žinovams tapo vengrų režisieriaus Belos Tarro filmų retrospekyva, kurią sudarė septyni filmai, išskaitant ir rekordiškai ilgą (septynių su puse valandos trukmės!) „Šétono tango“ (1994 m.), pelniusį režisieriu pasaulinių pripažinimų. Pagal tango schemą sukurtas filmas – šeši žingsniai pirmyn, šeši atgal – nukelia į apleistą, pokomunistinį Vengrijos kaimelį, kuriame laikas sustojęs, amžinai lyja, o vieniesi gyventojai niekaip neišsivaduoja iš snaudulio. Jie nežinia ko laukia ir tikisi, kad štai pasirodys Kažkas ir juos pažadins naujam gyvenimui.

Ir šis, ir kiti festivalyje parodytu B. Tarro filmai pripažinti svarbiaus modernaus kino kūriniais, išplėtusiais kino kalbos ribas. B. Tarras kritikų dažnai vadinas vizijonieriumi, o tarp kolegų režisierų daug tokiai, kurie prisipažista, kad buvo stipriai paveikti jo filmų. B. Tarro stilistikos atgarsiai galima aptikti net anksstyvuojuose Arūno Matelio ir Audrius Stonio filmuose (bet gal tai tiešiog dvasinės giminystės ženklai). O pačiam B. Tarrui įtakos turėjo prancūzas Robertas Bressonas, amerikietis Johnas Cassavetes, japonai Yasujiro Ozu ir Akira Kurosawa.

Velionė kritikė Susan Sontag, sudarydama trumpą svarbiausių kino istorijoje filmų sąrašą, įtraukė į jį B. Tarro „Prakeiksmą“ (1987 m.), o garsus JAV postmodernistinio kino režisierius Gusas Van Santas, pristatydamas kolegos filmų programą Niujorko šiuolaikinio meno muziejuje (2001 m.), retrospekyvos kataloge rašė, kad B. Tarro darbai „demonstruoja naują, tikrą ir vaisingą kino orientaciją, kai viskas radikalai pradedama iš naujo. Toks kinas galėjo gimiti tik už Vakarų kultūros ribų... Režisierius perprato kino esmę iš pačių pirmųjų šaltinių, tarsi jokio modernizmo kine nebūtų buvę. B. Tarro darbams būdingas organiškas, kontempliatyvus pasaulio traktavimas... Jo filmai tokie artimi kasdienio gyvenimo ritmams, kad juos žiūrėdami mes jauciame taip, tarsi būtume naujo kinematografo giminimo liudytojai.“

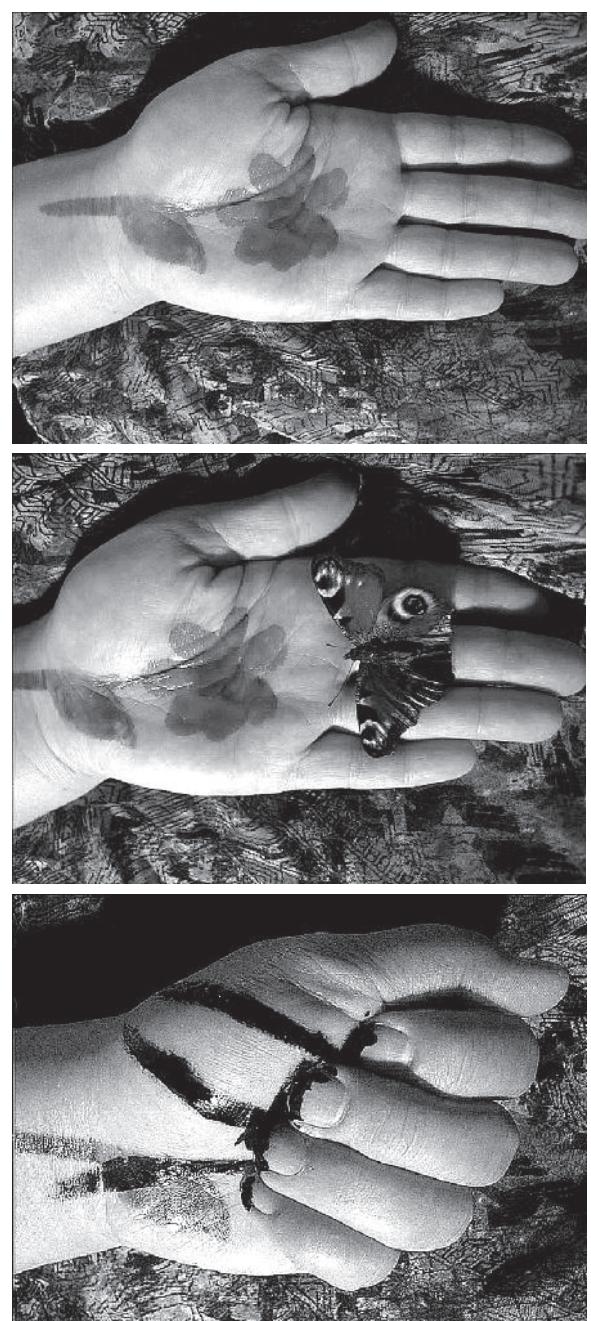
Vieni kino istorikai B. Tarro stilių vadina „dokumentiniu realizmu“, kitiems artimesnis (ir, ko gero, režisierius kūrybą geriau charakterizuojantis) terminas „magiškasis surrealizmas“. B. Tarras savo filmus pusiau juokais vadina „rusiško sentimentalumo, vengriško liūdesio ir portugališkos melancholijos deriniu“. O išgirdęs klausimus apie jo ir Andrejaus Tarkovskio filmų panašumą, dažniausiai atsako: „Bendra mudvėjų filmuose tai, kad juose dažnai lyja. Tik Tarkovskio filmuose lietus apvalo kūnus ir sielas, o mano filmuose lietus paverčia žemę purvu.“

Išlikti savimi

Skirmantas VALIULIS

Kauno fotografių visada drąsina naujovėmis. Fotoklubų laikais Aleksandras Macijauskas su draugais grūmėsi už fotografijos novatoriškumą. Fotomenininkų sąjungos jubilieju metu Mindaugui Kavaliauskui gimė idėja organizuoti tarptautinį fotomeno festivalį. Jaunimo kino studija „Kadras“, dirbanti ir su fotografija, ir su kinu, sugalvojo tarpinį variantą – fotofilmų festivalį. Žinoma, tarptautinį, nes esame Europos Sajungoje ir kažkaip natūraliai „sutarpautėjame“, be to, ne vien Kaune ar Vilniuje, bet ir Plungėje, kurioje šią vasarą vyko tikra fotografijos šventė. Kad toks festivalis pirmasis – neabejoju, bet fotofilmų esame turėję net televizijoje. Fotografijos montažus mėgo poetiškasis dokumentinio kino režisierius Henrikas Šablevičius. Naujaisiais laikais Jūratė Samulionytė sukūrė fotofilmą „Nerutina“. Jis ir buvo parodytas nekonkursinėje programoje kartu su Gintaro Česonio ir kitų filmais. Svarbu, kad festivalio organizatoriai (pirmuoju smuiku grojo „Kadro“ vadovas Jonas Kuzminas) neužmiršo priminti, jog tolimu fotofilmu pradininku galima laikyti ir Vladislavą Starevičių – pasaulinio garso animacininką, jaunystėje gyvenusį ir kūrusį Kaune. Kas iš principo yra fotofilmas? Fotografijų ir bet kokių kitų statiskų vaizdų sujungimas į judesi. Gali būti ir daiktais, ir lélės, net raidės, kurias, beje, įdomiai komponavo kai kurie festivalio dalyviai. Prie pradininkų priskirtume ir tuos XIX a. pabaigos eksperimentatorius, kurie megino žirgo, paukščio ar žmogaus judesį pagauti fazėmis. Gal tai buvo net kubizmo pradžia? XXI amžius į tokius senus eksperimentus atsigrežia, ieškodamas naujos erdvės medijoms, ypač tarpmediniams ryšiams. Kai žiūri filmuką „Dar tvinksi“, jungiant poezijos tekstą su dviguba tekancio vandens ir statiskesnių augalių objektų vaizdine projekcija, gali ji vertinti kaip plintančią Lietuvoje naujovę – sinteziją – arba kaip kūrybišką interneto eksperimentą, retsykiai aptinkamą bernardinai.lt ir kituose portaluose. Naujoviškos vaizdo – žodžio – garso – muzikos samplaikos pagyvina internetinę analitiką. Informacija internete toli gražu ne visada pasiteisina, ypač savaigaliais, kai radijas lieka operatyvumo poziūriu nepralenkiamas. O gal tik mūsų internetininkai aptingsta?

Kokias parametrus galėtume įvertinti gana įvairią fotofilmų festivalio programą? Jeigu pažiūrėsime į prieš šimtmetį stebinusius gyvosios gamtos pagavos stebuklus, tokiai fotofilmų rasime nedaug ir jie yra silpniausi. Priešingai, stipriausiai buvo tie, kuriems prireikė fantazijos. Ypač brandus Aistės Mikalauskaitės darbelis „Žmogaus apgaulė“. Skambant E. Morricone's dainai „For love one can die“ („Iš meilės gali ir numirti“), žmogus delne išspiešia gelytę ir privilioja spalvotą drugelį, o paskui ji sutraiško. Toks filmukas galėtų papuošti ir mūsiškio festivalio „Tindirindis“ programą. Ten pat labai tiktų ir lakoniškiausias programas kūrinėlis „Antanas ir draugai“ (režisierė Emilia Jokubauskaitė). Graži mintis: visuomenė nemėgsta nenormaliuju, bet visada gali susirasti draugų. Gražus šriftas, tikslai muzika, kąsnelis ironijos – ir viskas. Beveik reklaminių plakatukas. Ne vienas kiek per ilgai tampa savo temą. Nukentėjo ir labai smagus filmas „Street Talks“ („Gatvių kalba“), kuriame pamatėme daug lietuviškų, net kaunietiškų grafičių ir įvairių reklaminių vaizdų bei užrašų. Gerai atspindėtas politinis pasaulio spektras – nuo Vladimiro Putino, Aleksandro Lukašenkos iki Baracko Obamos, staigiai įkertami į ekraną politiniai šükiai, kurių beveik nepamatysi mūsų televizijoje ar kine. Tuo ir įdomi grafičių laisvė – pateikia daugiau nuomonų negu internetas. Gal dėl to ir norima juos ištrinti nuo sienų ir iš atminties. Bent jau Baltarusijoje niekur grafičių neteko matyti. Tik bėda – sienų gadinimas, ypač steniliame senamiestyje. O filmuko bėda – vienodas tempas. Reiktu vaizdinių ir garsinių akcentų. Turėjau sustabdyti kadrą, kad galėčiau perskaityti prasmėvusį „mėlyną lapelį“: „Kai muš laikrodis trečiąją dieną šioje savaitėje – atsišypsokite.“ Gražaus kvietimo ir filmo autoriai užsimaskavo – „Chicans

Fotofilmu „Iš meilės gali numirti“ kadrų.

Peppikolla“. Gal sėdėjo salėje ir džiūgavo su draugais? „Romuva“ pagailėjo erdvės, bet M. Žilinsko galerijos salė buvo sausakimša. Žiuri posėdžiavo „ant karštuju“ (Stanislovas Žvirgždas, Romualdas Rakauskas, Algimantas Aleksandravičius, G. Česonis ir kiti), bet, atrodo, daugumą filmų įvertino teisingai. Ypač sutapo žiūrovų ir žiuri nuomonė dėl „Antano“. Sutarta ir dėl švelnaus filmo „Cosy little things“ („Mieli mažmožiai“). Jame vaidino ir meškiukas, ir kiti mokinukai daikčiukai, taip pat pačios mokinukės, tarp kurių ir filmo autorė – Milda Kiaušaitė. Švelniai judantį kamerą, neryškios spalvos, kažkaip kitaip nei įprasta besišypsantys veideliai, puiki muzika „Jazz Lullabies“ – ir yra stilius. Nieko nenori nei atimti, nei pridėti. Gal pražiūrėjome tik skausmingai optimistišką Linos Kindurytės filmuką, kurį pavadinčia „Gyvenimas yra sunkus“ – apie bekojį, kuris eina sportuoti. Suklusti priverčia pačia: „Paklausk, palyginti su kuo?“

Buvo ir jaunatviškai šelmiškų darbų. Filme „WOO HOO“ jaunikaitis panelei rodo, kad jau apsidraudės – smėsteli visų vaivorykštės spalvų „sargių“ rinkinys. „Flirtas“ ir yra flirtas – flirtuoja dvi fotografijos – jo ir jos. Bet finale, kaip ir pradžioje: jis lieka su knyga rankose, o ji – su puodu ant galvos. Šiek tiek trūko techninės išraiškos. Buvo ir „Spalvingas gyvenimas“, kuriame panelės ir vyrukai kažką žaidė prie Kauno marių. Stilius – impresionistiškas. Išradinges žaidimas – „Search“ („Paieška“). Suglamžytas popierius virsta berniuko galva ir visaip sukiojasi, kol greta atsiranda popierinė panelė raudonomis akimis. Vienintelis garsas – poperiaus siugždėjimas. Gaila, prizo už garsus nebuvovo. Matėme ir kinų šešelių teatrą – „Bogeyman“. Tačiau vis vien daugumą minėtų filmų nurungė filmukas „Ir vėl“ – apie moksleivišką dienos rutiną. Čia viskas aišku. Gal net per daug. Prisiminiu M. Kiaušaitės žodžius iš jos pirmojo fotokatalogo: „Gyvenime visada daugiau klausimų, neigu atsakymų.“

Tenenuuskamba tai banaliai

Lietuvos teatro ir kino aktorė, poezijos skaitovė, režisierė Olita Veronika DAUTARTAITĖ paprašyta papasakoti apie Los Andželos lietuvių teatre tris mėnesius kurtą Justino Marcinkevičiaus dramą „Mindaugas“, nepuola paknopusiomis kalbėti apie patį spektaklį ar darbo su aktoriais subtilybes. Režisierė visų pirmą taria pagriamaji žodį Los Andželos lietuvių bendruomenė. Ir ne vieną. Už kasdienybę ir šventes. Už reiškimąsi įvairiose meno šakose ir gyvenime. „Turui ir noriu pašlovinti, pagerbtį Los Andželos lietuvių bendruomenę, jos aktyvų ir veržlų gyvenimo būdą, – teigia O. Dautartaitė. – Lietuvybę ši bendruomenė daugiausia išlaikė per Lietuvių dramos sambūrį, kuris 50 su viršum metų veikia statydamas lietuvių autorų pjeses. Daug buvusių vadovų, režisierų, vaidinusių jau yra danguose, bet visalaik išliko teatro tēstinumas. Atvažiavę jauni lietuvių išsilieja į scenos mylėtojų būrį, kai ką iš jo perima, daug nauja patys atneša ir atveria.“

Apie tautinės savimonės sergėjimą Los Andželos lietuvių bendruomenė bei statytus spektaklius ir pakalbėkime su režisiere.

– Lietuvybės pajautimas išeivijoje stipresnis, kitoks. Tautiškosios vertybės taip pat labiau akcentuotos...

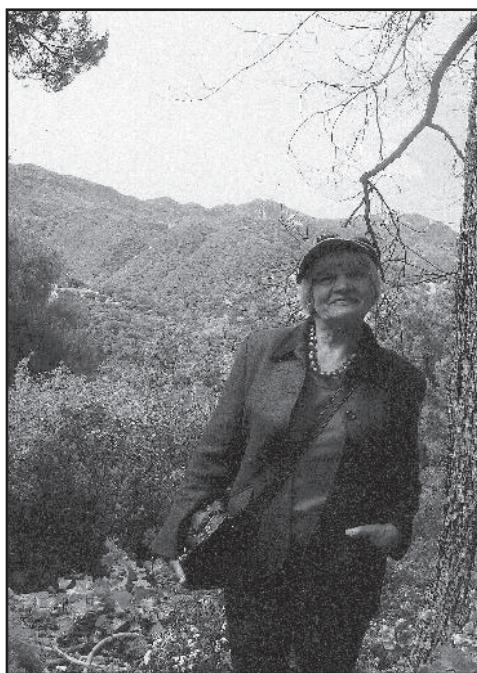
– Taip ir turi būti, tai natūralu. Mes esame savaimingai tapatūs: mūsų žolė, mūsų arimai, mūsų žūra ir nemunai. Mes visa turime. Kalbame sava kalba. O gyvenantieji išeivijoje... Jeigu jie nori (o tikrai nori) išlaikyti lietuvybę, privalo iš šaknų save kelti, budinti ir visa tai perduoti vaikams ir vaikaičiams.

– Prakalbus apie vaikus, jaunąjį kartą... Ar jiems taip pat svarbi lietuvybė kaip ir tėvams?

– Gal negalima tokiomis svarstyklėmis sverti... Tai priklauso nuo šeimos. Jeigu svarbu tėvams ir seneliams, bus perduota ir vaikams. Tėvai ilgiausias mylias veža vaikus į lietuvišką šeštadienio mokyklą, kurioje, be pamokų lietuvių kalba, dainuojamos lietuviškos dainos, šokami liaudies šokiai. Nors tarpusavyje jaunimas bendrauja anglų kalba, lanko angliskas mokyklas, per lietuviškias kultūros apraiškas atranda tautinių tapatumą. Jei tėvai bent kartą per dvejus metus nuveža vaikus į Lietuvą, šie auga žinodami, kad ten jų Tėvynė. Jauni žmonės puikūs. Idealistai, pilni patriotiškumo, daugelis jų nori save kūrybiškai išreikšti.

– Los Andžele svečiavotės ir dirbote ne pirmą kartą. Papasakokite, kaip prasidejo jūsų draugystė su šio miesto lietuvių bendruomene.

– Šiais metais ten skridau ketvirtą kartą. Pirmąkart į Los Andželą atvykau 1996 m. Fronto bičiulių – poeto B. Brazdžionio, žurnalisto ir visuomenės veikėjo J. Kojelio – kveitimu į metinį literatūrinį parengimą. Atvykusi susipažinau su jaunais žmonėmis, vadinamais trečiabangininkais, neseniai atvažiavu-

Olita Dautartaitė M. Gimbutienės numylėtame slėnyje.

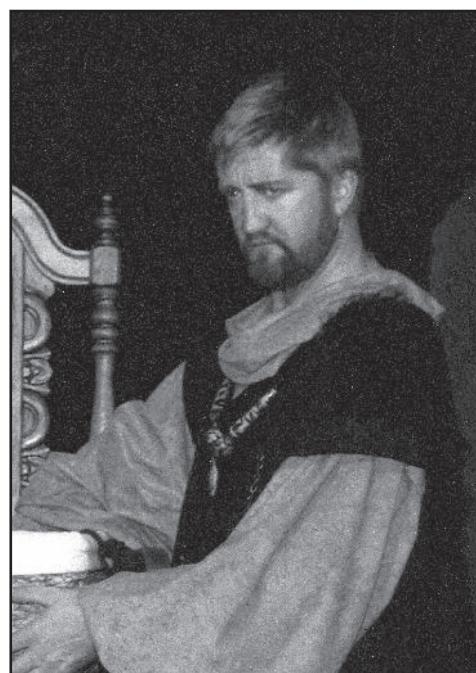
siaiš iš Lietuvos. Pirmoji kelionė buvo kaip sekla, pasėta ir mano, į Los Andželos lietuvių teatro mylėtojų gyvenime. Susitikimas su Amandu Ragausku, inžinieriumi iš Kauno, mačiusiu mane spektakliuose Lietuvoje, buvo lemtingas. 1996-aisiais su bendruomenės žmonėmis užsimėzgė ypatingas dvasinis ir kūrybinis ryšys.

Po ketverių metų buvau pakviesta statyti spektaklį Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 125-osioms gimimo metinėms. Iš jo gyvenimo ir laiškų parengiau scenarijų „Raudokit, svajonių debesys“. Amandas vaidino Čiurlionį. Jis buvo ir scenos organizatorius. Pagrindinė spektaklio metafora – valtį – rentė pats Amandas-Čiurlionis. Tai buvo Kastuko ir Sofijos meilės valtis, jų namelis, Čiurlioniui vaziujant į Peterburgą virtęs garvežiu, o galiausiai – grabus...

Kūrėsi spektaklis iš aktorių energijos, paveikių scenos detalių, ženkli, M. K. Čiurlionio muzikos ir šviesų.

Teatras – galinga jėga. Neišliekantis menas. Jis šyti čia ir dabar. Arba ne. Žiaurus savo trapumui bei vienkartybe. Tuo žavus. Mes spektaklį suvaidinome du kartus. Nei prisiminimai, nei išrašai negali atspindėti jo pulsavimo!!!

2006-aisiais režisavau Juditos Vaičiūnaitės „Dialogus su Emilija“. Tai buvo poetinė drama apie Emiliją Platiertytę, skambant Frederico Chopino muzikai. Aktorė Laisvė Laurinkienė, vaidinusi Emiliją, gyveno San Franciske ir į repeticijas važinėjo 700 km. Be abejijo, ne kasdien. Repetuodavome su ja ir telefonu. Laisvės vyras, G. Laurinkus, rūpinosi spektaklio apšvietimu. Garso, šviesos komponentai buvo profesionalūs. „Dialogus su Emilija“ suvaidinome tris kartus – šeštadienio vakarą, sekmadienio dieną Los Andželo Šv. Kazimiero.

Mindaugas – Haraldas Mockus.

ro parapijos salėje ir gastrolių metu San Frančiske.

Ir štai – 2010-ieji. Just. Marcinkevičiaus „Mindaugas“. „Mindaugo“ trupė buvo labai stipri. Scenografas – profesionalus dailininkas Sigitas Šniras. Kostiumus kūrybingai siuovo Laima Vaitkevičienė ir Aušra Kriauciūnaitė, o jų eskizai – kaunietės Jūratės Maurušaitienės. Aktorius grimavo profesionali grimerė Aušra Juškaitė-Rosegard. Mindaugą mašliai vaidino Haraldas Mockus, baigęs Klaipėdos universiteto Režisūros fakultetą. Mortą – Justintą G. Brazdžionis, jauna, emocionali profesionalė, vaidinus Šiauliukose. Vismantas – scenos atradimas, pirmą kartą vaidinės dramos spektaklyje Juras Michaljanc. Ramunę – Daičią Galinaitis, jau pasirodžiusi J. Vaičiūnaitės „Emilijoje“. Dausprungas – teatro grandas Amandas Ragauskas. Baltajį Metraštininką įkūnijo Klaipėdos universiteto Režisūros fakulteto absolventė Edita Kliučinskaitė, Juodąjį Metraštininką – Aleksas Mickus, teatro menu studijavęs Amerikoje ir pats režisavęs spektaklius.

I spektaklio audinį įpynėme penkių šokėjų trupę „Retro“. Choreografiją ruošė Jurga Medonės. Spektaklio metu skambėjo M. K. Čiurlionio, Vidmanto Bartulio kūriniai bei muzika iš XVI a. Lietuvos muzikos kolekcijos.

– Kuo ypatinga buvo jūsų Just. Marcinkevičiaus dramos „Mindaugas“ interpretacija ir pastatymas?

– Mindaugą norėjome parodyti ne tiek tvirtą valdovą, kiek karalių, kupiną valdovo ir žmogaus tragizmo. Jo stiprybė žmogiškai nuodėminga: „Dabar jisai tiktais žiūrėjo gailiai, kaip vardan jo kilnaus gyvenimo ugny jau baigė degti brangiausia jo paties dalis – žmogus.“

Mindaugas buvo Lietuvos išrankis. Nieko nemylėjės, tik ją – Lietuvą. Norėjome žiūrovams išsakyti, priminti, kiek tragedijų nuo senų senovės vyko dėl Lietuvos, dėl jos išlikimo, dėl žemės lopinėlio ir kalbos.

– Ar stengėtės dramą suaktualinti, priartinti prie nūdienos žiūrovo?

– Nereikėjo aktualinti. Just. Marcinkevičiaus drama parašyta taip, kad ji veikia istoriją – praeitį, dabartį, bus paveiki ir ateicių. Sąsajų su dabartine, savo vidumi savotiškai išdraskyta Lietuva yra. Tai amžina mūsų meilė ir skausmas.

– Klausantis jūsų atrodo, kad tai emociškai sunkus, ganėtinai skaudus spektaklis...

– Skaudus... Būtent skaudus spektaklis. Tvirtai sukaltas. Spektaklis turėjo puikią metaforą – didelį, tamsią raudoną audeklą, kurį šokėjai nešė per visą salę skambant choralo muzikai. Pabaigoje jis kaip kraujo upę užsimeta ant pečių Mindaugas ir tempia iš scenos gilumos per žiūrovų salę jau nužudytas. Tik skamba įrašas, atveriantis jo mintis ir širdies klyksmą Baltajam Metraštininkui:

„Aš priverčiau jėga paklusti man. Rašyk, kad aš... kad nemylėjau nieko... Tačiau pridék, kad visa tai dariau tiktais dėl Lietuvos, tik dėl Tėvynės... Ir būtinai pridék, kad jai ir man turbūt nebuvu kito... kito kelio... Kad aš buvau jos išrankis... Kad aš tik ją mylėjau... Lietuvą... Ją vieną... Galbūt mane supras... galbūt atleis...“

Kad spektaklis paveikus, jautėsi stebint žiūrovus, kvėpavusius vienu ritmu su teatro vyksmu. Scenos dinamika buvo emocionaliai sukaupta. Juoda irraudona spalvos scenografinė turėjo simbolinės reikšmės. Spektaklio tragedikumas skleidėsi per aktorių, muziką ir šviesas. Dramatizmą sklaidė šokėjai. Šokis – skaidrusis spektaklio pamatas, kūrės šviesos ir džiaugsmo plastėjimą.

– Kiek jums svarbus dramos tekstas ir pats žodis statant spektaklį?

– Mes, aišku, nevaidinome visos dramos, atrinkome svarbiausias scenas. Žodis man visur ir visada labai svarbus. Mūsų pastatymas nebuvu deklaratyvus. Mes nerékėme. Neforsavome. Stengėmės žodį ir emociją išlaikyti kiek galima santūresnius.

– Kokį dar itin išsiminusį momentų parivežėte iš šio spektaklio bei gyvenimo Los Andžele?

– Idomu, kaip pamažėle kuriasi spektaklis – iš plastikos, muzikos, garsų, suvaidinto epizodo. Repeticijos – tai aktoriaus meilė! Tuomet režisierius – scenos, aktoriaus ištarimės, plastikos, metaforos valdovas. Premjeroje lieka tik aktorius. Režisierius atsitraukia, jo nebéra. Stebi kartu su žiūrovais, jaudinėsi ir džiaugiasi arba ne.

Viešnagių metu pažinau tenykkštę lietuvių bendruomenę, Šv. Kazimiero parapijos žmones. Pamilaū juos. Išeivijoje labai reikalinga bažnyčia, kuri vienija ir jungia. Ten, kur uždaromos bažnyčios, daug kas išyra.

Susibūčiuliavau su šokančiais, dainuojančiais, su teatrą mylinčiais ir šiaip ten gyvenančiais žmonėmis. Išliko stiprus žmogiškas, kūrybinis ir dvasinis ryšys.

Kalbant apie patį buvimą Los Andžele, galiau tik pasakyti, kad jaučiausi laiminga. Labai. Atmintyje išliko saulė, vandenynas, kalnai, žydėjimas ir žmonės. Po saule visi išsitenka. Po viena palme – „bomžiukas“, po kita – aš su „Mindaugo“ tekstu. Kiekvienas yra tokis, koks yra. Tačiau kad ir kaip ten būtų gera bei malonus, norisi būti su savais. Savo Lietuvoje – pievoje, lietuje, drumžiese. Po savo dangumi.

Gyvenau ypač geromis sąlygomis. Poeto Prano Lemberto stūnus Vitalijus suteikė fantastišką trijų kambarių butą prie pat vandenvyno Santa Monikoje. Pusantrios valandos autobusu važiuodavau į repeticijas, išlipusią pasitikdavo Haris-Mindaugas ir veždavo dar 15 minučių į Šv. Kazimiero parapijos salę, kurioje ir vykdavo repeticijos. Jutau begalinį rūpestingumą, globą, meilę, draugingumą, pagarbą visų spektaklio kūrėjų ir žmonių, kuriuos sutikau.

– Ar planuojate darkart išvykti?

– Nenorėčiau nieko planuoti. Tebūna viskas Dievo valioje. Pasiliukiu su viltimi, džiaugdamasi viskiu, kas buvo.

– Pokalbių pradėjome nuo to, kad išeiviai brangina Lietuvą ir stengiasi puoselėti lietuviybę. Šiltai sutiktas Just. Marcinkevičiaus „Mindaugas“ žiūrovams priminė, kokios dramos dėl šio krašto išsaugojimo vyko žyloje senovėje. Kaip manote, ar panasus pastatymas sulauktų publikos palankumo čia, Lietuvoje?

– Nežinau. Mes dabar iš teatro norime kažkokiu brutalybę, kažin ko keisto, neįmanomo, absurdisko. Išeivija, ypač jaunimas, išsiilgusi teatrui. Dramos spektakliai ir gera literatūra jiems reikalingesnė negu šou, popas ar banalios komedijos. Mes esame persisotinę, o jie myli tiek savus, tiek atvažiusius. Mano supratimui, teatras turi neštis šviesą, pajudinti pirminius mūsų pamatus: kas yra žmogus, tėvas, motina, vaikas, valstybė, pilietis... Tenenuskamba tai banaliai. Teatro paskirtis ne auklėti, o sujudinti kraują, pasibelsti į širdį, į protą nereflektuojant scenoje gyvenimo. Teatras turi savo kalbą. Ir aš manau, kad mes buvome ją atradę.

**Kalbėjosi Ugnė KRAULAIKYTĖ
Olitas DAUTARTAITĖS
asmeninio archyvo nuotraukos**

Po puikiai pavykusios „Mindaugo“ generalinės repeticijos.

Operetė pasirinko mane...

Ši 70-ajį teatro sezono sukanką dvidesimt metų, kai Kauno valstybinio muzikinio teatro duris pravėrė sodraus soprano savininkė Aušra Cicenaitė-Uždavinienė, iki šiol žavinti spalvingu, gebančiu reikštį įvairias emocijas balsu. Šiandien, būdama populiarumo viršūnėje, solistė publiką keri ir grakščia vaidyba, nuoširdžiu būdu. Kūrybinės sukakties proga Kauno valstybiniam muzikiniame teatre skambės sveikinimai, kuriuos kolegos ir gerbėjai skirs ilgametei teatro solistei, mégstamai dainininkai, nuostabai aktorei ir nuoširdžiam, atviram, pozityviai gyvenimą matantiam žmogui. Artejant sukaktuvinei šventei kalbiname solistę A. CICENAITĘ.

– Kodėl būdama vilnietė likote Kauno muzikiniame teatre ir kaip nutiko, kad žavaus balso dainininkė, galinti papuošti ir operos teatro sceną, pasirinko operetę?

– Ne aš pasirinkau operetę, o ji mane... Tiesiog dainuoju ten, kur jaučiu, jog esu reikalina. O jei atvira, turiu prisipažinti, kad dar studijuodama Muzikos akademijoje vis pabrėždavau – kur jau kur, o į Kauno muzikinių teatrų tikrai nevažiuosiu. Tačiau likimas iškrėtė pokštą ir pritaikė smagią gyvenimo taisykłę – niekada nesakyk niekada – panorėjės, kad šio teatro scenoje dainuočiau net 20 sezonom. Mane traukte įtraukė įvairiausi vaidmenys, pasipylėtarsi iš gausybės rago, vienas už kitą įdomesni... Nuoširdžiai tikėjau, kad suvaidinus Cerliną Wolfgango Amadeus Mozarto operoje „Don Žuanas“ grįšiu į Vilnių. Tačiau po to buvo Deizių vaidmuo Paulo Abrahamo operetėje „Balius Savojoje“, dar vėliau įdomi pasirodė ir Džilda Giuseppe's Verdi operoje „Rigoletas“... Ratas įsisuko – vaidmenys viliojo vienas už kitą labiau. Ir pamilaū ši teatriuką kartu su visais jo „gyventojais“, nuostabiu kolektivu, rūpestinga vadovybė, reikliais režisieriais, kurie visi kartu sukurė ypatingą atmosferą, padedančią ne tik kurti, bet ir tobuleti. Labai greitai suvokiau, kad Kauno muzikinis teatras – unikalus. Tokius teatrus nei Europoje, nei pasauliye nėra daug,

Eliza F. Loewe'o miuzikle „Mano puikioji ledi“.

nes po vienu stogu čia telpa trys tokios pačios kokybės žanrai – opera, operetė ir miuziklas.

– Retas sceninis žanras kelia tiek priesťaringų nuomonių kaip operetė. Ne paslaptis, kad vis dar neturime daug operetės gerbėjų. Kodėl taip yra?

– Esu įsitikinusi, kad operetės gerbėjų visa buvo, yra ir bus. Sutinku, tam tikru laiku nemėgti operetės atrodė lyg ir „madinga“, toji „mada“ ne vienerius metus savotiškai propaguota gal dėl to, kad operetė – ne kiekvienam įkandamas riešutas? O gal ir mes, dainuojančių operetėje, ne viską padarėme, kad išlaikytume gerą jos vardą... Tačiau garsiausiai pasaulio muzikai operetę reabilituoja ir patys traukia šio žanro arjas pripažindami, kad jose yra aukš-

Andželė F. Leharo operetėje „Grafas Liuksemburgas“, Bazilis Puaro – Gediminas Maciulevičius.

Ninon I. Kalmano operetėje „Monmartro žibuočių“.

čiausio lygio muzikos. Pasižiūrekime, ką dainuoja „Triumfo arkos“ dalyviai? Operetę, miuziklą – ir tai žavu. Per koncertus, kuriuose tenka dainuoti tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, salėje iš karto pajunti pagyvėjimą, kai pasigirsta operėcių melodijos. Taip jau susiklostė tradicijos, kad mūsų teatras labiausiai žinomas kaip operetės žanro propaguotojas, visada turintis savo žiūrovų. Net ir per įvairias krizes publika plojimais dėkoja mums už spektaklius...

– Profesionalūs muzikai Kauno muzikinių teatrai kartais juokais pavadina operos produkto operetės lopšiu, kuriame „rimteliams“ dainininkams nėra ką veikti. Ką manote apie operetės žanrą ir kodėl daugelis dar ir šiandien mano, kad dainuoti operetėje ar miuzikle tiesiog nerimta, „juokų darbas“?

– Tai sintetinis žanras – operetėje turi dainuoti kaip operoje, šokti kaip balete, vaidinti kaip dramoje, joje vyrauja optimizmas, humoras, lyriški, kilnūs, romantiški jausmai, emociogumas ir artistiškumas. Tik iš šaliés žiūrint atrodo, kad dainuoti operetėje – „juokų darbas“. Tai labai sunku – dainavimą turi derinti su kalbėjimu, vaidyba. Reikia didelių fizinių pastangų – juk kartais tenka dainuoti ir besisukant valso ritmu. Be to, dauguma operetinių partijų parašytos taip sudėtingai, kad norint gerai ir tiksliai jas atliki reikia paplūšti kur kas labiau nei dainuojant operoje. Operetėje arojis dažniausiai apima visą balso diapazoną – nuo aukščiausių iki žemiausių natų, jas dainuojant būtina gera balso technika ir ištvermė. Juk scenoje liejasi veiksmas, skamba melodijos, vienas kitą veja dialogai. Operetė man dave labai daug, visų pirmāsceninių laisvės, gebėjimų improvizuoti, galų gale šokti – kokia gi operetė be šokių! Klasytojams smagu girdėti melodijas, kurios lengvai išsimenamos, o dekoracijos, kostiumai – labai puošnūs. Nesumeluosis sakydama, jog žiūrovams operetė lyg desertas, tačiau, nepaisant to, daugelis joje dainuojančių aktorių man pritaras, jog šis žanras tokis pat rimtas kaip ir opera. Operetių muzikinė medžiaga gal ir ne tokia sudėtinga, tačiau specifinė – čia neatiskiriami draminiai intermai, kuriuose solistas gali atskleisti aktorinius gebėjimus, papildyti savo personažą įvairiausiomis nemuzikinėmis spalvomis. Ši laisvė kurti užburia ir vis nenustoja viliojusi. Prisiminkite tokias partijas kaip Rozalinda ir Adelė Johanno Strausso operetėje „Šiksno sparnis“, Marica Imre Kalmano operetėje „Marica“. O kur dar žymioji Vilijos daina iš Franzo Leharo „Linksmosios našlės“, Andželė iš to paties kompozitoriaus operetės „Grafas Liuksemburgas“, Liza iš „Šypsenu šalis“... Vardyt galėčiau nesustodama, nes oī kaip yra ką veikti operetėje. Visiškai nesutinku, jog tai nerimtas užsiemimas – dainuojant mūsų teatre reikalingas ne tik puikus operinio dainavimo pasirengimas, bet ir begalinė balso ištvermė – manote, paprasta per savaitę sudainuoti po 4-5 skirtingo žanro spektaklius? Ne kiekvienas gali „pavežti“ tokį krūvi, ypač kai po sunkios operetes tenka dainuoti dar sunkesnę operą. Va kodėl mēgstame švelniai pajuokauti, sakydami, kad operetė yra tik sunkus lengvasis žanras.

– Vaidinate beveik visuose teatro repertuaro spektakliuose. Kaip jums pavyksta scenoje išbūti tokiai aktyviai?

– Nežinau. Tiesiog dirbu, dainuoju ir gyvenu vaidmeniu scenoje. Beje, aktyvi scenoje ne tik aš. Mūsų teatre visi energingi ir gyvybingi – juk mus supa puiki muzika, judesio lengvumas, žaismingumas, šventiška pakilių jausmų banga, elegancija, grakštumas, švelni ironija, emocingas ir gražus dainavimas, kaskart paveriantis žiūrovus.

– Sakoma, kad atmintyje ilgiausiai išlieka pirmoji meilė ir pirmasis vaidmuo...

– Cerlinia W. A. Mozarto operoje „Don Žuanas“. Vaidinai naivią kaimietukę, kurią per jos pačios vestuves suviliojo Don Žuanas. Taip išsijaudavau į vaidmenį, jog, atrodė, tuoju užsiliepsnosiu iš meilės tam viliojui. O po mėnesio jau dainavau pirmojoje operetėje – P. Abrahamo „Balius Savojoje“. Po „Don Žuano“ tai buvo didžiulis išbandymas. Deizi ir Cerlinos vaidmenys skyrėsi kaip dangus ir žemė. Kitaip nei Cerlinia, Deizi buvo šiuolaičiška, ižūloka, mégstanti flirtą ir labai savimi pasitikinti mergina. Turėjau per labai trumpą laiką ne tik persikūnyti į kitą asmenybę, kuri, be dainavimo, scenoje dar daug kalbėjo ir šoko (o tai buvo visiškai neįprasta mokantis Mu-

zikos akademijoje). Teko išmokti ir dūmą užtraukti... Tiesa, rūkiau tik per pirmuosius kelis spektaklius. Paskui mečiau, nes paprasčiausiai pagailo balso. Prisipažinsiu, tuomet buvo labai sunku ir jei ne puikūs partneriai... Scenos grandas Gediminas Maciulevičius davę tiek patarimų... Ir scenoje vienos likimo valiai „nepalikdavo“. O teatro primadonas Danutė Dirginčiūtė, Violeta Sagaitytė, Eleonora Kliuciūtė savo puikiu pavyzdžiu mokė, kaip reikia atrodyti ir elgtis scenoje. Režisierius Gintas Žilys pasitikėjo, suteikė visišką laisvę kuriant personažus. Turėjau daug puikų scenos mokytojų, kurie padėjo suvokti, jog kiekvienas vaidmuo – svarbus ir mielas. Todėl kiekvieną, net ir patį mažiausią, branginu. Būna labai sunku su tuo skirtis, kai spektaklius „nuima“. Kaskart atrodo, kad dar ne viską išsakiau, dar neišpuoselejau vaidmens, galiau atrasti naujų spalvų net ir šimtajį kartą suvaidinusi...

– Operoje, operetėse ir miuzikluose atlikote daugybę vaidmenų, kurių herojės – skirtingų likimų ir charakterių. Kiek kainuoja tokis persikūnijimas į kitą žmogų?

– Pirmiausia – daug energijos. Nesenai perverčiau senus užrašus su išpūdžiais iš seniai vaidintų spektaklių. Pasirodo, po Marijos vaidmens „Vestsaido istorijoje“ jaučiausiai kaip išsunkta citrina – be balso ir jégų, nieko daugiau nenorinti, tik pasislėpti pataluose ir apsigaubti tyla. Tačiau, deja, kitą dieną manės jau laukė Margarita Charleso Gounod ope-roje „Margarita“...

– Dauguma artistų pripažįsta, jog egzistuoja scenos baimė. Ar po šiiek metų scenoje ji dinga? O gal turite savo metodą, kaip suvaldyti prieš kiekvieną spektaklį, tegu ir ne pirmą kartą vaidinamą, apimantį jaudulį?

– Jausti scenos baimę ir gerai, ir blogai. Gerai, kai apėmęs jaudulys pozityvus ir skatina norą dainuoti, kuo greičiau išeiti į sceną. Blogai, jei baimė atima jėgas, stingdo judesius, trikdo kvėpavimą. Pernelyg susijaudinus pa-simiršta tekstas. Man pažįstamas visoks jaudulys, tačiau kaskart drąsinu save sakydama, jog reikia žiūrėti baimei tiesiai į akis ir stengtis greičiau užlipti ant scenos, kurioje visos baimės tą pacią minutę pradinguoja. Žinoma, dar ir dabar kartais šiurpiliukai kūnui nubėga priės spektaklį – juk esu gyvas žmogus...

– Už atlikus vaidmenis ne kartą esate pri-pažinta geriausia metų operetės ir miuziklo (1998, 2002, 2008) atlikėja, pelnėte daugybę scenos apdovanojimų ir... turėjote visas sąlygas bei galimybes susirgti žvaigždžių liga. Kaip atsitiko, kad ja neužsikrėtė?

– Kad mūsų teatro šis virusas niekada nebuvu užpuolęs... Be to, neturėjau ir laiko tokio mis ligomis sirgti, mintys sukosi tik apie spektaklius, koncertus. Kaip geriau suvaidinti, geriau padainuoti...

– Ar nesunku plėšyti tarp dviejų miestų, dviejų gyvenimų? Ypač dabar, kai ne vienas jūsų kolega guodžiasi, kad sumažejo darbo, reikia taupoti. Jūs dalijate save Vilniui ir Kau-nui, kasdien skaičiuodama šimtus kilometrų...

– Aš nesiplėšau, o gyvenu. Ir nieko nereikia taupoti, nepriapus... Toki gyvenimo būdą pasirinkau pati, dėl to nė kiek nesigailiu. Teisybės dėlei reikėtų patikslinti, kad dalybomis čia net nekvėpia. Tiesiog ten, kur būnu, būnu vi-sa esybe. O sudėtinga buvo tik pradžioje – 100 kilometrų nuo Vilniaus ir šeimos atrodė nepamatuojamai daug. Tačiau po 20 tokio gyvenimo metų šio atstumo net nepastebiu, kaip ir dalybų, kurių dukrai užaugus lyg ir neliko. O dėl nuvažiutų kilometrų... Niekada negalvoju, jog mano kelionė į Kauną kainuoja daugiau pinigų nei troleibuso bilietais tam, kuris į darbą važiuoja, tarkim, Vilniuje. Reikalingi pi-nigėliai kokiui nors būdu vis ateina, nes man to reikia. Vadovaujuosi senu kaip pasaulis dėsniu – jei žmogui ko nors labai reikia, jis būtinai tai turės.

– Spalio 24 d. pakviesite žiūrovus į savo kūrybinės veiklos dvidesimtmečio koncertą, kuriame kartu su jumis dainuos teatro solistai, svečiai. Kuo šis koncertas bus kitoks ir kokie atlikėjai pasirodybė scenoje kartu su jumis?

– Nenoriu atskleisti visų paslapčių. Galiu tik pasakyti, kad koncerte man talkins tokie scenos meistrai kaip G. Maciulevičius, Laimonas Pautienius, Raimondas Baranauskas, Vladimiras Prudnikovas, Ligita Račkauskaitė, Vaidas Vyšniauskas, Merūnas Vitulskis, Larisa Kalpokaitė, Rytis Cicinas...

**Kalbėjosi
Asta MIKELEVICIŪTĖ**

„Karališkasis Birštonas“ Kaune, I. Kanto gatvėje 5

Alma MASIULIONYTĖ

Irenos Mikuličiūtės galerijoje (I. Kanto g. 5) veikia paroda „Karališkasis Birštonas“. Ekspozicijos iniciatorė – Birštono plenero (2010 m. liepos 30 - rugpjūčio 16 d.) kuratorė I. Mikuličiūtė (Mika). Kompaktiškoje, kiek tamsokoje galerijos erdvėje – savita atmosfera. Čia eksponuojama 11 darbų, kuriuose telpa dekoratyvumas, ekspresija, išpūdžio fiksacija, rami kontempliacija, autoironija ar skausmingi išgyvenimai. Šalia skubotumu pulsuojančiu paveikslų kabo kruopščiai apmasyti, jau ne plenero sąlygomis kurti darbai. Spalvingi ir vis kitokie, kaip ir juos kūrusi menininkų asmenybės. Šių metų parodos dalyviai – taipytojai Aušra Andziulytė, Romanas Averincevas, Violeta Juodzevičienė, Raimundas Majauskas, Arvydas Martinaitis, Irena Mikuličiūtė, Algirdas Šakalys ir grafikė Jolanta Galdeikaitė.

Apie Lietuvoje jau 17 metų besi-rutuliojančią plenerinę veiklą ir parodas iki 2009 m. buvo menkai kalbama. 2009 m. rugpjūčio 31 d. publikuotas vertingas analitinis meno tyrininkės Rasos Andriušytės straipsnis „Diagnozė: skurta plenerė“. Apžvelgdamas įvairialypį plenerinės veiklos fenomeną autorė palieliai ir pleneruose sukuru meno eksponavimo klausimą. Ji pastebi, kad egzistuoja dvi kraštutinės nuomonės: arba parodas rengti, arba ne. Tokia dilema kyla dėl nepakankamo kūrinių meniškumo. „Plenerinėje veikloje visada daug impulsuvių, netikėtų impresijų, tad gal ir galima tikėtis, kad dailininkai sugriž prie to, ką pastebėjo ir patyrė būdami krūvoje, ir ateityje sukurs reikšmingesnį kūrinių. Vertingų kūrinių pleneruose sukuriama retai: sąlygos neįprastos, laiko per maža. Bet kažkodėl vyrauja išitikinimas, kad paroda turi išvysti.“*

I. Mikuličiūtės plenerai ar kūrybinės intencijos beveik visada užbaigiamos paroda. Jos išitikinimu, bendros kūrinių ekspozicijos organizavimas, kad ir koks varginantis ar nuostolingas būtų, yra praėjusios vasaros išgyvenimo momentas, siekis pratęsti pamėgtos akcijos akmirkas. Romantiškajį plenero organizatorės ekspresyvumą buvo galima ižvelgti dar tuomet, kai Lietuvos nepriekausomybės atkūrimo pradžioje I. Mikuličiūtė su grupė kūrybingų vaikų keliaudavo į Juodkrantę. Ten, Gintaro įlankoje, įkurdavo šurmiliuojančią, laužo dūmais kvepiančią stovyklą, mokydavo smalsų jaunimą stebeti gamtą, būti ir kūrybiškai mąstyti joje. Nuo to meto praėjė nemažai laiko, tačiau ir dabar vienos gyventojai pasakoja, kaip ant laužo ugnies buvo verdama žuvienė ar koše su spriegučiais, prisiema nuoširdžias šios žmonių grupės surengtas meninių kompozicijų iš žolynų parodas. Pamaro romantika, pokalbiai po žvaigždėtu dangumi ir, žinoma, kūryba, užsibai-gianti bendra ekspozicija – neišveniamas Mikos kūrybinių stovyklų palydovas.

Bemaž dešimtį vasarų Irena ren-gia plenerus, kurių dalyviai dabar jau solidžią kūrybinę patirtį turintys menininkai. Be šioje parodoje dalyvaujančiųjų, paminėtinį Rai-mundą Miksys (1961-2008), Alona Stelmanas, Ausma Bankauskaitė, Giedrė Bankauskaitė, Martynas Jankus, Danguolė Dauknytė, Min-daugas Pauliukas, Vygintas Stankus. Pagrindinė Irenos organizuojamų

Romanas AVERINCEVAS. „Freedom – 2“. 2010 m. Al., drobė, 40 x 40 cm.

Irena MIKULIČIŪTĖ. „Sesers portretas“, arba „Mis Birštonas“. 2010 m. Al., drobė, 100 x 80 cm.

Algirdas ŠAKALYS. „Birštono peizažas“. 2010 m. Al. kartonas, 90 x 60 cm.

plenerų vieta – Birštonas. Tokiam pasirinkimui buvo svarbus ne tik šio miestelio grožis, jaukumas, istorinė praeitis, bet ir tai, kad būtent čia atsi-rado žmogus, pasiūlgstantis kūrybino šurmilio, norintis prisidėti prie meninių procesų vyksmo. Tai sana-torius „Tulpę“ direktorė Liucija Patinskienė, suteikusi menininkams galimybę apsistoti „Baltojoje vilajoje“. Jos padedama I. Mikuličiūtė gali rengti kasmetinius plenerus ir, žinoma, juos apibendrinančias parodas.

Šiųmetė ekspozicija I. Mikuličiūtė siūlo kitokius parodos kūrimo principus. I parodą ji surenka Birštono plenero dalyvavusių ir norėjusių, bet negalejusių šią vasarą čia atvykti kūrėjų darbus. Nors parodos kuratorė tokijų principų nedeklaruoja (o gal būtų prasminga surinkti višų buvusių plenero dalyvių vertinėsių darbų ekspozicija), tačiau tokios intencijos akivaizdžiai pastebimos. Tai galima nuausti matant, pavyzdžiu, tapytojas V. Juodzevičienės kūrinių „Aš atsiušiu Tau atviruką“. Šis dviejų abstrakcijų, nutapytų raudonos ir balto spalvų fone ir sudarančių bendrą kompoziciją, ansamblis tam tikra prasme – auto-rės pritarimo plenerinėms Mikos intencijoms ženklas. Sprendžiant iš užrašo ant baltoios „sulankstomo atviruko“ pusės – autorės signatūros – ši darbo dalis skurta tikrai ne šiemet, gal ir ne plenerė. V. Juodzevičienė – tapytoja, kuriai kurti reiki ne tik impulsas, bet ir ypatinges aplinkos. Anot Violetos, jai kūryba – būsena, kai dirbama iškart su keiliais skirtingais paviršiais, kai mos-tas, kryptis, turima spalva, jos padėjimo įrankis, jausmas susilieja į vi-

sumą, įgalinančią prabilti stebinančiomis formomis, dažnai artimomis išpūdžiams, pasisemtiems Mikos Birštono plenerų dienomis.

I. Mikuličiūtės pasiūlyta tema „Karališkasis Birštonas“ gana talpi, elegantiška ir vaizdinga. Ji nesuvarto žmonių menininkams galimybę apsistoti „Baltojoje vilajoje“. Jos padedama I. Mikuličiūtė gali rengti kasmetinius plenerus ir, žinoma, juos apibendrinančias parodas.

Pavyzdžiu, tapytojas A. Martinaitis šiųmetei parodai pateikė plenero sukurtą drobę „Laukinės gėlės“, joje ekspresyvai mėlynų, žydrų potėpių ir rausvai oranžinių lapelių sūkurio kompozicija prabyla apie būsimų švenčių feeriją, apie keistus vai-kystes prisiminimus, praradimo nuo-jautą, apie nesuvokiamą nostalgiją. Ekspresionistinė raiška pasižymi ir tokijų skirtingai kuriančių bei pa-saulių reflektuojančių tapytojų kaip A. Andziulytės bei R. Averincevo darbai. Abiem kūrėjams būdingas paveikslų medžiagikumo pabrėžimas, dažo savybių bei spalvos pojūtis. Aušra Gilinasi į skardos paviršiaus ir aliejinų dažų derme, Romanas – į grūbių faktūros drobės ir įvairaus storio dažų santykį. Jo paveikslai tiesiog te-pami, paliekant dažais nepadengtų drobės vietų, dziaugiantis išraiškinga, atsitiktinai susiformavusia su-stumto dažo atbraila. Šis parodos dalyvis intensyviai panaudojo tapymo kurorte sąlygas. Tai žmogus, klajojės iškaitusiomis vietovėmis su mol-bertu, ieškojės natūros diktuojamų motyvų. Jo drobėse – keistą išpūdį sukelusio baseine besimaudančiojo vaizdas, pro žiūronus parantės žolynuose pastebėto žvejo pavidas. I

ekspoziciją pateko du šio menininko paveikslai, kuriuose ryšku, jog au-tooriui svarbus vyro ir moters motyvas. Jis plėtojamas pasirenkant pri-mityvistinių figūrų vaizdavimo būdą. Figūros tarsi pasiskolintos nuo sie-nių, nuo mokyklinių suolų. Šalia mē-nulio autorius tapo saulę, šalia mo-ters – vyriškį. Moters palydovas nu-tapytas apibendrintai, tiesiog sufor-muojant tamsiai pilkų siluetą. Pečių, kojų, galvos proporcijos kelia aliuziją, jog tai žvėris, galbūt vilkas, o šios poros ansamblis atitinka Rau-donkepuraitės ir vilko duetą. Roma-no paveiksluose moteris šalia vyro tampa brėstantio brutalios jėgos pro-veržio katalizatoriumi. Dėl tiesmukai formuluojamos minties paveikslas igyja didaktinį krūvį. Tačiau šio jau-no menininko tapybos stilius ir subtilus spalvos pojūtis paveikslams su-teikia nepakartojamo nuosirdumo, atskleidžia skausmingą santykį su pa-sauliukais.

Visai kitaip Birštono tema repre-zentuojama tapytojos A. Andziulytės paveiksluose „Nemunas“. Norė-tusi manyti, kad šiu darbų tapymas – autorės santūriai elegantiškas me-ditatyvus buvimas. Čia veikiamas ištaupiai, racionaliai bei tikslini-gai. Tamsūs aliejinių dažų pustoniai ant skardos tepami, liejami. Potėpių ritmas, brūknelių ir dėmių sistema ištraukia į autriai išgyvintą natūros pulsaciją. Kartais nustebina sidabri-nių žvilgesiu, kai nuo dažais nepa-dengtų skardos paviršių atsi-spindinės. Paprasta, pakilu ir šventiška, gal karališka.

Netikėta „Karališkojo Birštono“ kuratorės I. Mikuličiūtės drobė, ku-riai drįsčiau pavadinti „Mis Birštonas“. Tamsiai, rusvai žaliaisiai potė-piaisiai padengtame fone šviesiu kon-tūrui nutapytas moters siluetas. Ji vaizduojama profiliu, su gėle ran-koe. Anot autorės, paveikslas min-tis susiformavo Birštono, ten buvo užtapytas visa jo plokštuma. Moters atvaizdas atsirado kiek vėliau, mo-deliu pasirinkus seserį. Akcentuojama tvirta laikysena, išraiškingas profilis, tiesiai laikoma galva, rankoje – augalas. Portretas perteikia valdin-gą, išsidū moters charakterį. Auto-rės pasirinktas nutapymo būdas, pa-naudojant tik liniją, darbui teikia lengvo nekūniškumo. Sukurta kara-lienės vizija. Dėl modelio panašumo į autorę paveikslas sušvinta netgi autoironijos spindesius, norisi pri-siminti jos romantiškos prigimties intenciją – mielą jaukų kurortą pri-statytį Karališkuoju Birštonu.

Kitų parodos autorų kūriniuose vyrauja dekoratyvus pradas. Tuo pasižymi ir J. Galdikaitės grafikos darbas „FORM – 2“. Mecotinte su-

kurta simetrinė kompozicija – vari-acių kaštano tema. Forma subalan-suota jungiant du dygliuotus kaštonus į bendrą konstrukciją. Natūroje pastebėtas motyvas atitinko autorės norą apmąstyti įvairialypius plene-ro dalyvių santykius.

Savaip išpūdžius Birštono apibendrina tapytojas A. Šakalys. Jo drobėje – stilizuotas peizažas. Grynomis spalvomis padengtose plokštumose atpažįstamos senųjų gydyklų arkos. Figūros išryškintos aiškia kon-tūro linija. A. Šakalo Birštonas – sta-tiškas, ramus ir logiškas, pilnas žen-klų, ornamentų ir žalių spalvos. Ta-rytum teigiamą, kad autorui šis ku-rotas – dvasios oazė, o kiekvienas aplinkymas Jame – šventė.

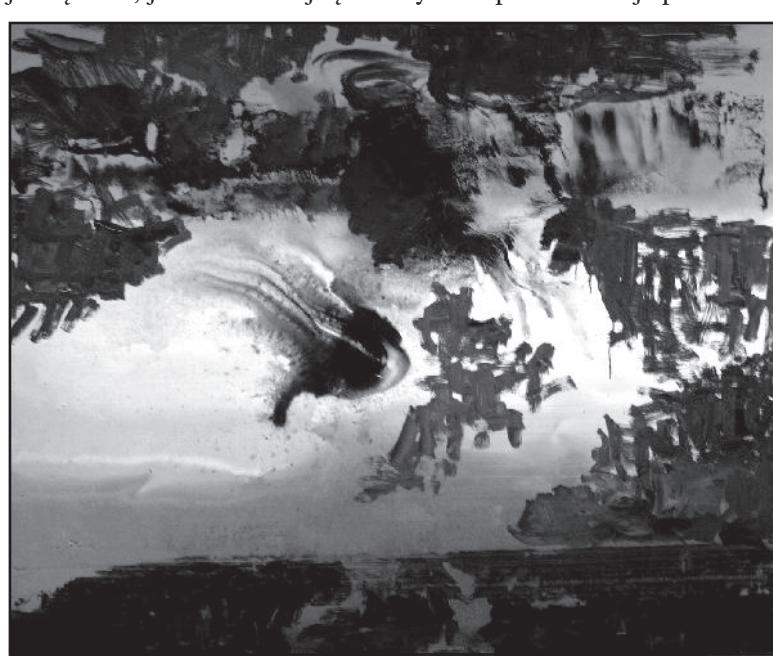
Tapytojo R. Majausko „Portretas“ išduoda, kad jo Birštonas susi-je su impresionistinė spalvų kaita pastebėtos moters veide.

Negalėčiau tvirtinti, kad šioje Birštono plenero parodoje stinga meniškai vertingų kūrinių. Paroda įdomi. Gali būti, kad dėl to „kaltas“ kuratorės liberalumas – akcentuo-jant dvasinių dalyvių giminingumą, į plenero parodą pažvelgta laisviau, neapsiribota vien šiemet Birštono ta-pusių autorų darbų eksponavimui.

Tad koks gi tas „Karališkasis Birštonas“ I. Kanto g. 5? Jis – žais-tingas, su liūdesio šešeliu, autoironiška šypsena, suživilgantys sidabru. Kompaktiška ir jauki paroda apima įvairiaspalvę požiūrių ir jausmų pa-leč. Reprezentuoja placią raiškos būdų įvairovę. Žinoma, neabejoti-no solidumo ir rimtumo ekspozicijai suteiktų informaciją, kurioje bū-tų nurodyti kūrinių pavadinimai, jų autorai, sukūrimo metai. Reikia pri-pažinti, kad neinformatyvumas – di-delis parodos trūkumas. Susidaro išpūdis, kad dabartinė ekspozicija orientuota į siaurą tapybos žinovų, puikiai pažįstančių autorų braizą ir žinancių visus jų kūrinius, būri. O visai be reikalo – parodos kuratorės entuziazmas, plenero dalyvių nuo-sirdumas ir profesionalumas gali būti platesnės visuomenės dalies smal-sumo objektas.

Manyčiau, kada nors, kai bus pa-stebėta, jog plenerinės veiklos eigoje kiekvienas dalyvis sukūrė vertin-gų kūrinių, būtų prasminga surengti apibendrinamąją, apskritai Birštono plenerui skirtą parodą, kuri galėtų vadintis „Svetingasis Birštonas“.

* Rasa Andriušytė. Diagnozė: su-kurta plenerė // Kamanės tekstai (interaktyvus) 2009-08-31. Prieiga per internetą: http://www.kamane.lt/l/titulinio_blokai/e_redakcijos_balsai/tekstas223

Aušra ANDZIULYTĖ. „Nemunas“. 2010 m. Al, skarda, 104 x 125 cm.

Jonas JAKŠTAS**Altana**

Gal pasiklydė esame vos ne visi.
Ir ateitis atrodo vos ne miglina.
Sode nemąstanti, teisi ar neteisi,
visus vilioja pailsėti altana.

Galbūt čia amžius susijungė su kitais laikais. Gal šiicia kūždesių slapta zona. Ir tam, kuris susijęs su slaptais daiktais, menkiausias mažnožis – didžiausia staigmena. Pati pradžia kiekvieno daikto – miglina. Atskleist ją galima tiktais pakūždomis. Staiga – pakyla į padanges altana ir susilieja su audros debesimis.

Šlamantis žmogus su najade

Lekia gatvės pasiutusiai, bėga veidai, skliaudžia skverai, akimirkos gržgatvių skuodžia, O afišos, vitrinos, švytėjų kadai, snaudžia guodžiamos dulkių, voratinklių, suodžių.

Skrenda debesys jau vakariau, lenkia šlamą. (Tik šiandieną tokia nelaiminga šviesa.) O šaligatvy stovi žmogus. Dairo. Šlama. Ir prie jo prisiglaudžia najadė basa.

Bet iš kur ji – toli nuo visų vandenų, šiandien užpučiama maištingiausiuju vėjų?

Šią akimirką aš nežinau, kur einu.

O žmogus tas tebešlama, kaip ir šlamėjo.

Žuvėdra

Jūroj šitoj bangų įnirtinga mūša – tarsi spardytų akmenis nuogus kažkas. Tik žuvėdra surikus, matyt, vieniša netikėtai iškrido į mano rankas.

Šimtmečius iššifravo ji tų akmenų, kur sustoję pakrantėj, nuo laiko žali. Palengva su žuvėdra ant rankų einu. Mano laivas nuo jūros, deja, dar toli.

Heksaciklas „Glaudžiuos prie tavo balso“**1. Tu arti**

Zinau, kažkur turėjo būti rankos Ir akys – tos, kurios mane supras. Zinau, kažkur turėjo būti rankos (Perkūnija! Girdi, kažkur taip trankos!) Tu mėgsti šelstančias, grumias audras.

Suknute tavo iš lietaus ir vėjo magių atsiminimų kaitoje. Suknute tavo iš lietaus ir vėjo ne kartą su manim žalsvai kalbėjo šviesoj – ir giedroje, ir blankioje.

Kalbi balsu tu minkštū mėnesienos, nors ir toli dar būtumei, toli. Kalbi balsu tu minkštū mėnesienos, vis klausos veidrodžiai tavęs ir sienos, kai nuotaiki būni arba mąslai.

Kas kris saulėlydin – tu nejkriski. Kad ateini – visi jau išspėti. Kas kris saulėlydin – tu nejkriski, o tartum paukštė mėlynsparnė skriski. Tu juk arti. Čia pat. Visai arti.

2. Glaudžiuos prie tavo balso

Kaip nors laikyjis dar, tu įsitverki rūko. Tik nenukriski. Tučtuojau aš ateini. Gelmių ir aukštumų mums niekada netruko. Nuo tavo atminties daug metų gyvenu.

Kiek daug erdvės, kiek savasties, žūrek, aplinkui. Štai šiicia ta vieta, kuriai tu priklausai. Išvyk ramiai visus, kurie galbūt išlinktū. Jau išgirsti ne tik dienos – nakties balsai.

Tikiu, kad vėlei į mane tu pasibelsi. Zinau, kodėl tu ligi šiolei dar delsi. Glaudžiuosi visą laiką aš prie tavo balso. Akimirką šią nežinai, kas tu esi...

3. Vardas

Visai nesenai džiugesys tavo krykštė. Kodėl tau graudu? Ir kodėl taip gūdu? O tu savo ilgesį imk ir pakrikštý gerai tau pažįstamu mano vardu.

4. Sapnas

Mes – dviese. Be kas gi iš to, kad dviese? Čia – ne mano vieta. Gal tu apsirikai? Rankas ištuščias – į tamši ištiesę. Jau migti pradėjo alsūs tavo plaukai.

Tu sakai – palauk. Kantriai laukiu. Tikiuosi. Nežinau, mes galbūt pasiklydom laike. Ar man tu atleisi? Ar mane tu paguos? O gal šyptelsi ir apsirengsi suknute tviskia.

Beje, tai nutolsti, tai ir vėl priartėji. Tai švaiste švieti, tai vėl – ties bedugne. Bet kam gi, sakyk, tu staiga panorėjai taip grubiai iš savo sapno išvyti mane?

5. Kažkas neapčiuopiamo

Medži, vėjo bučiuojamą, vėjas ir sušukuos. Bet kažkas neapčiuopiamo slypi tavo plaukuos.

Iškeliau į vėsumą, ir draugausim su ja. Prie vingrybių stovėsime. Nesupinklios klaja.

O kai grįšim į laukymę (ji tokia dar žalia), žilpilių daug sulauksite, daug regėsim krisle.

Ir paliksime pėdsakus miglose, jautose. Ir suspėsim, suspėsime dar pabūti balse.

Plaukus, mano bučiuojamus, rankos vėl sušukuos. Betgi kas neapčiuopiamo glūdi tavo plaukuos?

6. Už mūsų

Nesu koks didvyris, kaip, tarkime, Enejas, ir daug ko, ką žinai, tikrai aš nežinau. Bet viena tavo šypsena aš pajaunéjau, o viena tavo ašara jau pasenau.

Tamsybes kūnų, sielų išvarysim gūsiai. Naujas išgirsime daiktų, spalvų garsus. Į Aušrą kilsime, naktis jau liks už mūsų. Už mūsų liks pasaulis – įgrisu, blausus.

Kuo atsidusai

Nuobodžiauja dangus. Laikas gelto nugelto ir nusviro ant kalno geltono, kaip jis patsai. Juodos rupūžės krūpčioja, taikos įgelčia i vienatvę, kurią jau kamuojā raupsai.

Tartum peilio ašmuo dienų labirintas nuogas šiandien, bet rūko aptrauktas visai. Gesta šviesos rugsejo; ir krinta, ir krinta – tarsi lapai – viskas, kuo atsidusai.

Kartkartēmis

Aš medži jau pasodinai.

Aš ir vaikus užauginai.

Kur dingi metai – nežinau.

Bet kartkartēmis – gyvenau.

„Prabudimų“ nerimas ir atradimai Karaliaučiaus žemėje

Vaida ARMONIENĖ

Mažiau nei prieš metus sukurtas, Kėdainių Šv. Jurgio ir Vilniaus Šv. Ignoto bažnyčiose bei Vilkaviškio katedroje jau rodytas žodžio ir muzikos spektaklis „Prabudimai“, kurio autorai – rašytojas Gasparas Aleksi ir kompozitorė Snieguolė Dikciūtė, pirmosios spalio dienomis viešėjo Kaliningrado sriti, nors pagal lietuvišką tradiciją derėtų sakytį, jog svečiuotasi Tilžėje, Isrūtyje ir Karaliaučiuje.

Sovetsko Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje

Už „Prabudimus“, žadinančius protą ir sielą, dėkoja Lietuvos Respublikos konsulė Sovetske Liuda Kleimionova.

je ir Kaliningrado Švč. Mergelės Marijos apsilankymo pas šv. Elžbietą parapijos namuose skambėjo lietuviška spektaklio redakcija, o Černiachovsko Šv. Brunono katalikų bažnyčioje G. Aleksos poezija skaityta rusų kalba. Tekstus išvertė Violeta Šoblinskaitė Aleksi.

Be spektaklio autorų, misterijoje dalyvavovo aktoriai Rasa Kulytė ir Saulius Čėpla, perkusininkas Tomas Dobrovolskis, gitaristas Valdas Narkevičius, taip pat neigaliejii iš Lietuvos žmonių su negalia sajungos bei Palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijos dienos centro.

Projekto dalyvius nuo pat muitinės prie Karalienės Luizos tilto, skiriančio Lietuvą ir Rusijos Federaciją, visokeriopai globojo ir nepaprastai šiltą priėmimą surengė Lietuvos Respublikos konsulė Sovetske Liuda Kleimionova. Taip pat susitikome su Kaliningrado srities kultūros draugijos „Birutė“ pirmminke Danute Norušaitė, Tilžėje gyvenančiais lietuvių, jų parapijos klebonu Anupru Gauronsku, kuris kiekvienam rado ne vien padėkos žodį, bet ir dovanų.

Isrūtyje grupės laukė Černiachovsko municipaliteto meras Andrejus Naumovas, Kultūros skyriaus vedėja Svetlana Koževnikova, Šv. Brunono bažnyčios vikaras, brolis pranciškonas Andrijanas Zudinas su bendruomene, kurioje lietuviškai mokančiųjų jau beveik nėra, todėl ir pageidauta vertimo. Tačiau per spektaklį auditorija – kaip ir Tilžėje – buvo nepaprastai dėmesinga, o daugelio akyse spindėjo „Prabudimų“ pažadintos ašaros. Po renginio lietuvių laukė ekskursija po Insterburgo pilies teritoriją. Šią pilį 1336 m. Teutonų ordiną pastatė vietoje sugriautos nadruvių Unsatriapio pilies. Šiandien čia atliekami restauracijos darbai, o išlikusioje citadelėje išsi-

Spektaklio fragmentas Sovetsko Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje: profesionalai Rasa Kulytė ir Saulius Čėpla bei neigalūs aktoriai Larisa Liubomirova ir Kazimieras Styčinskis.

kūrus dailės galerija, yra muziejus, vyksta koncertai. Nuotaikingą ekskursiją surengė Vlada Smirnova, pilies restauravimo entuziastė bei rūpintoja. Ji, o ir visi sutiki atsakinėjii asmenys tikino, kad daugelis paveldo objektų Karaliaučiaus krašte nebūtų išsaugoti ir restauruojami be Europos Sajungos lėšų, taip pat – be Lietuvoje ir Vokietijoje gyvenančių žmonių pastangų bei investicijų. Tuo darsyk išitikinome Kaliningrade: kulkutė vieno aukšto Švč. Mergelės Marijos

apsilankymo pas Elžbietą katalikų bažnytėlę, keletas sublokotų svečių namelių, labdaros valgykla ir parapijos namai, kuriuose glaudžiasi Liudviko Rėzos lietuvių kultūros draugija, vadovaujama Laimos Meščeriakovos, pačiamie miesto pakraštyje buvo pastatyti Maltos ordino lėšomis. Vietos gyventojams, kurių dauguma jau solidaus amžiaus, ši 2006 m. atsiradusi lietuviybės sala, pasak jų pačių, tikra sielos paguoda.

Autorės nuotraukos

Priklausomybės irgi yra poeziros stimulas

21-ajame Poetiniame Druskininkų rudenye, kuris vyko spalio 8-10 d., tradiciškai būta visko – taip pat ir to, kas ramiai, tyliai vyksta jau daugelį metų. Tai Jotvingių premijų – vienų garbingiausių poetinių apdovanojimų Lietuvoje – teikimai. Simbolinė Jotvingio žyme vienija, sieja daugelį žymų lietuvių poetų, šios premijos laureatais yra tapę Alfonsas Nyka-Niliūnas, Sigitas Geda, Marcelijus Martinaitis, Antanas A. Jonynas, Donaldas Kajokas, Kęstutis Navakas ir daugelių kitų. Šiemet garbingasis apdovanojimas įteiktas literatūrologui, profesoriui Viktorijai Daujotytei, neseniai išleidusiai monumentalią studiją „Tragiškasis meilės laukas. Apie Sigitą Gedą: iš poeziros, užrašų, refleksijų“ ir poeziros rinkinelių žemaičių (varniškių) tarme „Bals ūkūs / Balsai ūkuose“. Jaunuoju jotvingiu tapo Antanas Šimkus už knygą „Sezonas baigtas“.

Poetiniam šurmuliui nuslūgus – laureatų mintys apie poezią, kultūrą ir, žinoma, poetų silpnyses.

– Buvote įtraukta į garbingą Jotvingių tradiciją, betgi esate labiau literatūrologė, ne poetė – anot Kęstučio Navako, „literatūrologijos poete“? Kaip sutikote žinią, kad premija skirta būtent jums? Ką jums reiškia buvimas šioje tradicijoje?

– Jeigu sažiningai, buvo išties netikėta. Negali pastovėti eilėje ir sulaukti Jotvingių premijos. Norėčiau tikėti, kad į tą garbingą tradiciją patekau už darbus apie poezią – kitokių argumentų aš neturėju. Atvirai kalbant, jaučiuosi beveik nesmagiai, nes knygelė, kurią parašau į išleidau tarsi poterėlius – kaip atsiweikinimą su motina, su savo jau sunykusia moteriška gimine – yra marginalija, kaip ir prasitarė K. Navakas, o aš visiškai sutinku su tuo, sažiningai. Nemoku ir niekaip negalėčiau atlkti né menkiausios poetės funkcijos. Pagudė, kad Jotvingių premija visgi nėra vien poezijos premija. Ja apdovanotas Bronius Kutavičius, yra dar vienas kritikas – Marijus Šidlauskas.

Bet vis tiek į Druskininkus važiavau su baime. Nebuvau PDR anksčiau, nejutau tos atmosferos. Ir visgi jaučiau palankumą. Aš juk rašau apie poezią, ir gana daug. Pamaniu, kad štai mane remia Onė Balukonė, Judita, remia Jonas Strielkūnas, Sigitas Geda, kad jie mane palaiko. Suvoikiu, kad tai skamba kiek per gražiai, bet aš taip galvoju.

– Nuolat jaučiate ryšį su išejuais

anapilin poetais? Tai lyg patvirtina ir pastarosios jūsų knygos...

– Lyg pajuntu išspareigojimą ar ipareigojimą. Lengviausia buvo rasti apie Jona, kuris, atrodė, yra ir bus, bet kai išėjo Onė, apriko jausmas, kad neliko buvusio gyvenimo. Kad daugybė dalykų tuoju pat dings, nyks – todėl labai norėjau šį tą sulailkyti, pasakyti. Taip, jaučiausi, lyg bučiau ju veikiamą, raginama.

Panašiai atsitiko su S. Geda. Niekada nesiruošiau tos knygos rašyti – sakiau tai ne kartą ir dar pakartosi. Supratau, kad jei nepasinaudosiu akmirką, labai sunkiai ir tiršta emocine atmosfera, kuri susidaro, kai žmogus išeina, pasitraukia, tie žodžiai apie jį gali likti išvis nepasakyti. Toji atmosfera kuri laiką labai juntama, veikianti; jeigu nepasinaudosi ja, to, ką galėtum parašyti, niekada neparašysi. Dings, sunyks, pasitraukus netgi reikšmių sluošnai, sutirps pradai, dėl kurių tekstas būtų galėjęs atsiastri. Tie pradai išsirašinėja į tekstą, bet dabar man atrodo, kad esu išeikvojusi šiuos ištaklius ir neturiu tiražuoti to, ką dariau rašydama apie Onę ir Sigitą – šitos erdvės, kurioje mes dabar esame, bendrakeleivius. Tai lyg išsirašymas, persirašymas... Tada nėra sunku rašyti, lyg būtum vedamas... To tiražuoti, žinoma, negaliama, to negaliu sau leisti.

– Esate labai asmeniškai susijusi su lietuvių poezią; nesenai ir pati

apibūdinote save kaip „nuolat gyvenančią poezijos akivaizdoje“. Jums apdovanojimas, gautas iš poezijos kūrėjų rankų, turėtų būti labai brangus?

– Ši apdovanojimą gavau ne iš tos pusės, kurioje buvau, kurioje galėčiau būti ramiai ir draugiškai. Gavau iš moderniosios, palyginti, jaunos pusės. Manau, šiuos žmones nepakankamai suvokiu, nepakankamai gerai galėčiau apie juos mąstyti. Bent jau labiau klupinėčiau, negu galvodama apie Onę ar Strielkūną. Jaučiuosi, tarsi būčiau gavusi apdovanojimą iš kitos stovyklos; aš ten nesu buvusi.

Tiesą sakant, aš itin nesnidomėjau ir nelabai žinau, kas, be K. Navako, dalyvauja Jotvingių komisijoje, bet vis tiek manau, kad tai yra jaunesni žmonės. Jaunesnių žmonių vertinimą širdyje tikrai labai labai brangi, visą laiką tyliai noriu, kad mane išvertintų studentai, jauni poetai, jau ni žmonės. Nežinau, kodėl taip yra. Kol buvau jauna, laukiau autoritetų pripažinimo, tikėjausi jo iš vyresnių žmonių (gal dabar gyvenimas yra kitoks, ir bendraamžiai taip pat gali būti autoritetai, bet mes vienos kito neveikėme autoritetiškai). Dabar, kai gyvenimas pakrypo į kitą pusę, kai galėčiau save įvardyti kaip vyresnę ar senyvą, jauste jaučiu, kaip man reikia jaunesniųjų, labiau pasišaušusių dėmesio.

– Galbūt tai noras jausti, kad neatsilikama nuo laiko?

– Bendriausia prasme turbūt taip ir yra. Kai tavęs nėra jaunesniems žmonėms, tavęs nėra ir tam laikui. Labai negailestinga, bet tokia tiesa. Galiai kiek nori kalbėti, kaip tu tyrinėji autoritetus, kaip išmanai klasikus, kaip rašai literatūros istoriją, tačiau jeigu nėra santykio su jaunesniais žmonėmis, viskas pakimba ore.

– Tikite, kad egzistuoja kertos?

– Takoskyra tarp kartų neišvengiamą. Ji yra, ji bus. Yra vilties ją siek tiek sušvelninti, rasti nors siaurą takeli, kuriuo galima pereiti ta riba, išgirsti, susišnekėti. Bet galiausiai vis tiek susikalba žmonės, asmenybės, o ne kokios abstrakcijos kertos.

– Ar šiuo metu esate susitelkusi ties kokiui nors kūriui? Galbūt dar yra apie ką nors neišsakyty žodžių?..

– Ne, šio metu dirbu visokiūs smulkiai darbeliai. Samoningu siekiu atsitraukti, atitrūkti, norėčiau suardyti tą intymų kalbėjimą apie literatūrą, pabandyti ką nors ištirti...

– Kalbėjome apie literatūrą šiek tiek iš intymiosios pusės. Kokius procesus ižvelgiate nūdieną lietuvių poeziuje kaip literatūrologė? Turint galvoje, kad PDR – tarptautinis festivalis, taip pat būtų pravartu pasiteirauti, kaip suvokiante lietuvių poezią pasauliniame kontekste.

– Pasaulinio konteksto aš nelabai matus, jis, kiek man prieinamas, atrodo itin birus. Tikrai nepastebeiu, kad jis darytų itaką lietuvių poezių. Pasaulinius kontekstus šiek tiek veikia tomis kryptimis, kurios nedaug ką duos mūsų poezių. Atrodo, šis kontekstas tik lengvina poezijos raišką. Plečia lengvesnio – paprastesnio, nesunkiai išverčiamo – eilėraščio galimybes. Lengviau „suorientuoto“ į koki nors žanrą, kalbėjimo būdą.

– Šiaip, man atrodo, šiuo metu lietuvių poeziuje vyksta labai įdomių dalykų. Bandau juos užčiuopti. Kiekvienos literatūros terpėje susidaro tam tikras branduolys – literatūra tarp 50 ir 30 metų amžiaus. Taigi keturiadas dešimtmeciai lemia viską, kas vyksta literatūroje. Netikėtai per porą metų – iš siemet išėjusių knygų tai ypač jaučiamā – paaikiėjo, kad yra pasiekias naujas poezijos lygmuo, pasiekias sunkaus eilėraščio, sunkaus, skaudaus rašymo būdu. Mūsų poezių aš matau einančią šituo keliu. Tos kny-

gos išsyk krinta į akis. Tai Rimvydo Stankevičiaus, netikėtas, staigus Gintaro Bleizgio blykstelėjimas (jis gana aistrus, bet gali būti trumpalaikis); tebéra tame lauke ir Donaldas Kajokas, Aidas Marčėnas, Antanas A. Jonynas. Iš šių laukų įėjina – lyg ir išitraukdamai, bet keisdamiesi – jaunesni poetai, savo išbandymu globojami vyresniųjų. Tiesa, kartais ta globa tam pa pernelyg akivaizdi. Bet negali nematyti, kad poezijos kokybė yra gera, aukšta. Man įdomiausia, kad tas lygis sunkiai pasiekta. Einant atsakymo, gyvenimo būdo keitimą – puikai žinote, apie ką kalbu – asmeninių išbandymų keliais, kai poezija iškyla kaip vienintelė galimybė.

Ko pasigesčiau? Stipresnį moteriškų balsų, jų man ir priklausytų pasigesti. Šiotoje pleajoje jų jau pradeida trūkti. O moteriški ir vyriški balai, sudarydami visuma, vieni kitus stimuliuoja. Moterų yra, bet nėra tokio lygo, kai jau girdi balsą – kaip tada, kai buvo Judita, Nijolė, Onė... Poezija dabar vyriška. Jei nebus moterų, dalis vyriškių balsų turės pereiti į moteriškų diapazoną. Neišvengiamai turės vykti tokius įdomius dalykų.

– Viena iš šiųmetės PDR temų buvo „Asmeninės priklausomybės“. Apskritai PDR, lietuvių poezijos istorijoje priklausomybių gija labai ryški. Kaip tai vertinate?

– Aš nesu patyrusi šitų dalykų, tačiau, man regis, jaučiu, kas yra svaigstanti, auksčestanti samonę; jaučiu, ką ji gali reikšti žmogui, bet taip pat – kaip tai yra pavojinga, kaip tai turi trūkti. Svaigus ir staigus kilimas yra galimybė, bet labai ribota – tu žinai, kad kyli, bet krisi.

PDR labai pasikeites, kaip jaučiu, nors ir dabar prisėdusi „Sirdelėje“ mačiau skaudžių priklausomybių grimasių. Itariu, kad ankstesniajame PDR, kai sičia būta daugiau svaigulio, net agresijos, mano pasirodymas nebūtu įmanomas. Ar galima manyti, kad poeziija laikysis blaiviai, be svaigulio? Nesu tikra. Aš pagal savo amžių, būdą ir išspareigojimus labai norėčiau tuo tikėti, bet negalime atmeti, kad tam tikra prasme priklausomybės yra poezijos stimulas. Kokia nors priklausomybė apskritai neišvengiamai. Galų gale galima pasakyti, kad ir poezija yra didžiulė didžiulė priklausomybė.

būtų rūpi esamiejį ar būsimiejį.

– Esi ilgametis Poetiniuo Druskininkų rudens dalyvis, buvęs vienas iš organizatoriu, užkulisių linksmybės palaikytoj. Ką tau reiškia PDR?

– PDR, kaip, beje, ir Poezijos pasavaras, turi tam tikros stagnacijos, bet atlieka ir poezijos sklaidos funkciją. Ar Poetinis Druskininkų rudo reikaliningas? Taip. Ar jis galėtų būti geresnis? Galėtų. Kita vertus, PDR yra beveik vizualinė lietuvių poezijos išraiška. Matydamas visą – tam tikrais atvejais – paklytumą arba beviltiskumą, aš paskui daug geriau suvokiu, kas yra parašyta. Dėl masiškumo bevarde tampančių poetų minia ši tą savaimė paaikiėja, intuciiniu lygmeniu. Dėl to abstraktus suvokimas, kad festivaliai, ypač PDR, egzistuoja, man yra savaimė reikšmingesnis už faktą, kad Jame galima pasiklausyti poezijos, nes festivaliai tampa tam tikra iliustracija, kas yra dabarties kontekstas. Tai – įvisuomenintas poezijos pusė.

– Ar yra lietuvių poeziuje reiškinių, kurie tave trikdys, keltų nerimą ar tiesiog erzintų?

– Siek tiek erzina, jog geros poezijos yra daug – kur kas per daug, kad galėtum įsijausti, įsiskaityti. Aišku, gali domėtis tik tais, kuriuos suspejai per dvidešimt metų pamatyti, pažinti, bet tada liktų nemažai baltų dėmių. Sakykime, visiškai nesuspėju pasidomėti jaunaisiais, nors ilgą laiką įsivaizdavau, kad ši tą apie juos nutuokiu. Kartais atrodo, kad be tų, kurie drauge su mumis leidžia laiką užstalėje, daugiau nieko ir nėra, niekas nieko nerašo. Tikiu, kad tai netiesa.

Taip pat truputį neramina poetų gebėjimas daryti vienas kitam įtaką. Nuo Sigito Gedos – per Aidą Marčėnį, Rimvydą Stankevičių, Domantą Razauską, Vytautą Stanką, Aivarą Veiknį ir t. t. Tai jau net ne giminystė, o beveik kraujomaiša. Kai vieni kitus remia – labai gerai, kai vieni kitus augina, vadina mokytojais – labai gerai. Bet tokia padėtis, kokia yra dabar, atrodo įtartina. Su V. Daujotyte esame persimetę keliais sakiniuose apie tai, kad tam tikri sekimai galiapti priklausomybę, paskui poetai nepajégia atsiskirti. Poezija tampa uždaru kūrybiniu ratu, iš kurio nėjmanoma išeiti. Gerbiu ir A. Marčėnį, ir R. Stankevičių, bet ši bendruomenė bendruomenėje yra tapusi tokiu klanu, kad kartais neatskiria, kas yra kas. Čia jau netinka apibūdinimas „poetinė mokykla“, nes prieinama iki gryno klonavimosi. Visiškai kitoks atvejis yra Klaipėdos poetinė mokykla, kuria jau galima taip pavaudinti – Gintaras Grajauskas, Raimantas Kmita, Mindaugas Valiukas. Ten nežvanga grandinės, kai žmonės bando ką nors pasakyti vieni apie kitus.

– Ar poetams nekelia apmaudo, kad poeziija taip menkai skaitoma?

– Poezija rašoma ne stadionams. Kita vertus, būtų smagu, jei žmonės vėl į ją atsigrežtų. Kaip tik dabar televizijoje išibėgėja Metų knygų rinkimų turas. Žmonės balsuo už esę, už prozą, o poeziija kaip visad lieka pamiršta. Apmaudu, kad nėra kokio nors poezijos penketuko. Tai tikrai būtų rimtas bandymas priauginti daugiau skaitytojų.

Kalbėjosi Andrius JAKUČIŪNAS Zenono BALTRUŠIO nuotrakos

– Baigiantis pokalbiui su Viktorija Daujotyte, išsišnekomė apie priklausomybes ir poezią. Ne plaptis, kad tiek klausėjais, tiek atsakovas yra savaip išspareigoje savo priklausomybėms, tiksliau, vienai jos; kiek, tavo galva, jos veikia kūrybą? Kiek kūryba išsauga iš svaigulio? O gal tai išvis yra bala?

– Santykis tarp svaigulio ir kūrybos neabejotinai yra. Tie dalykai susiję, bet kiek, negaliu apibendrinti. Galiu kalbėti tili apie kai kuriuos savo potyrius. Mano gyvenime apskritai buvo tokis periodas, kai pačią priklausomybę gebėdavau paversti tam tikra raiška. Anksčiau tai iš tikrųjų labai stipriai stimuliuodavo tam tikrus kūrybinius kanalus – jei juos galima šitaip pavadinti. Tačiau kyla kūrybinė abejonių dėl to, kas tais kanaus tuo metu transliuojasi. Alkoholio poveikis turi savo spektrą – atve-

91-ojo kūrybinio
sezono spalio
mėnesio
repertuaras

21 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Aušros Marijos Sluckaitės „Antigonė Sibire“. Vienos dalies postdrama pagal Jeano Anouilho „Antigonę“. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kaina – 50 Lt.

22 d., penktadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – B. Srbjanović „Skerija“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolaandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

22 d., penktadienį, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71) – D. Dasino „Paskutinė Diuranų daina“. Išpažintis. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietai kainos – 20, 25 Lt.

23 d., šeštadienį, 15 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Juhan Smulai „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

23 d., šeštadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – H. Ibseno „Sméklos“. Vienos dalies drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietai kaina – 40 Lt.

23 d., šeštadienį, 18 val. Parketinėje salėje (Kęstučio g. 62) – L. Razumovskojas ir A. Obrazcovo „Žvaigždžių vaikas“. Dviejų dalių misterija. Režisierius Arvydas Lebeliūnas. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilietai kainos – 20, 25 Lt.

24 d., sekmadienį, 12 val. Parketinėje salėje (Kęstučio g. 62) – Vytauto V. Landsbergio „Ateities miestas“. Spektaklis 6-12 metų vaikams pagal knygu „Gediminas ir 4 seneliai“. Režisierius Arnoldas Jalianauskas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 15 Lt.

24 d., sekmadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – Arthurio Millerio „Visi mano stūnūs“. Dviejų dalių drama. Režisierius Jonas Vaitakis. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

26 d., antradienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Ivano Vyrypajevio „Sapnai“. Veiksmas, kuris vyksta pas jus. Režisierius Kirillas Glušajevas. Spektaklio trukmė – 1.04 val. Bilietai kainos – 20, 25 Lt.

27 d., trečiadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Moderatoriai“. Dviejų dalių forumas. Režisierius Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kainos – 15, 30 Lt.

27 d., trečiadienį, 18 val. Parketinėje salėje (Kęstučio g. 62) – Cezario grupės gastrolės: „Drasi šalis (Lietuvos diena)“ Dviejų dalių spektaklis-antidrepas. Režisierius Cezaris Graužinis. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kaina – 35 Lt.

27 d., trečiadienį, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71) – Sarah Kane „4.48 Psychoze“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Valius Tertelis. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kainos – 20, 25 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) veikia kasdien 10.30-19 val., tel. 22 40 64. Bilietai taip pat platina [Tiketa.lt](#).

Kauno kamerinis teatras

22 d., penktadienį, 18 val. Almos Masiulionytės jubilieju – Lauros Shaine Cunningham „Mergvakařis“. Dviejų dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.35 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

23 d., šeštadienį, 18 val. Konstantino Kostenko „Hitleris ir Hitleris“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

24 d., sekmadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Be galio švelni žmogžudystė“. Dviejų dalių juodoji komedija pagal R. Bradbury kūrybą. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) veikia darbo dienomis 14-18 val., savaitgaliais 11-17 val. Informacija tel. 22 82 26. Bilietai taip pat platina [Bilietai.lt](#) ir „Bilietai pasaulis“.

21 d., ketvirtadienį, 27 d., trečiadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

23 d., šeštadienį, 18 val. Lauros de Weck „Mylimiausiai“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

24 d., sekmadienį, 18 val. „Katytė „P“. Spektaklis tik suaugusiesiems. Pagal Eve Ensler pjesę „Vaginos monologai“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kaina – 35 Lt.

26 d., antradienį, 19 val. „Mokėti – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) veikia III-V 15-19 val., VI 15-18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietai taip pat platina [Bilietai.lt](#).

23 d., šeštadienį, 18 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – asociacijos „Teatronas“ monospektaklis „Lietuviai“. Režisierė Agnė Juškėnaitė. Vaidina Julius Reinikis. Bilietai kaina – 5 Lt.

Informacija tel. 320661, [www.tautosnamai.lt](#).

Kauno valstybinis lėlių teatras

23 d., šeštadienį, 12 val. „Užburtos pilies pašlapstis“. Mīslings istorija apie amžinos meilės stebuklą. Nuo 6 m. Režisierius O. Žiugžda. Bilietai kainos – 8, 10 Lt.

23 d., šeštadienį, 18 val. Tarptautinio dainuoja-mosios poezijos festivalio „Tai – aš“ koncertas. Dalyvaus Giedrius Arbačiauskas, grupė „Stiprai kitaip“, Plamen Stavrev (Bulgarija), Kristian Kristjansson (Islandija), John Gorka (JAV), Galina Chomčik (Rusija) ir kt. Bilietai kainos – 20, 30 Lt.

24 d., sekmadienį, 12 val. „Šeimynėlė iš didžiosios girios“. Palgal Gintaro Beresnevičiaus pasakas. Nuo 5 m. Režisierius O. Žiugžda. Bilietai kainos – 8, 10 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) veikia IV-V 11-17 val., VI-VII 10-14 val., tel. 22 16 91. Bilietai taip pat platina „Bilietai pasaulis“.

21 d., ketvirtadienį, 10 val. Mai-ronio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – mokslienė konferencija „Rašytojo asmenybės ir kūrybos ženklai dienoraščiuose, laiškuose, atsiminiuose“.

22 d., penktadienį, 17 val. Aleksandro Dambrausko-Adomo Jakšto 150-ujų metinių minėjimas. Dalyvauja literatūros tyrinėtojas Jonas Šlekys, giminiatė Saulius Dambrauskas, Lietuvos esperantininkų sąjungos valdybos pirmininkas Povilas Jegorovas, aktorius Saulius Bagaliūnas, smuikininkė Kristina Kataviciūtė. Prieš renginį kviečiame aplankytį A. Dambrauskui skirtą parodą „Aleksandru Dambrauskui-Adomui Jakštui – 150“, kurią parengė Senosios literatūros skyriaus vedėja Regina Mažukėliénė, apipavidalino dailininkė Inga Zamulskiene.

Informacija tel. 206842, el. p. maironiomuziejus@yahoo.com.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

21 d., ketvirtadienį, 18 val. Leo Faliso „Madam Pompadur“. Dviejų dalių operė. Režisierė ir choreografe Anželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Javokskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

23 d., šeštadienį, 15 val. Baltojoje salėje – koncertas „Romantiškos muzikos spalvų beieškant“. Dalyvauja solistė Kristina Siurbutė ir fortepijoninės trio: Rasa Janulevičiūtė, Asta Krištonienė, Rasuolė Čiuladienė. Koncertą veda muzikologas Viktoras Gerulaitis. Bilietai kaina – 20 Lt.

23 d., šeštadienį, 18 val. Franco Leharo „Grafas Liuksemburgas“. Trijų veiksmų operė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

24 d., sekmadienį, 12 val. Wolfgango Amadejaus Mocarto „Mažoji burų fleita“. Dviejų dalių muzikinė pasaka vaikams. Režisierius Andrzej Gała (Lenkija), dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkas Krzysztof Truss (Lenkija). Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietai kainos – 5, 10, 12, 15, 18, 20, 50 Lt.

24 d., sekmadienį, 18 val. koncertas solistės Aušros Cicėnaitės kūrybos 20-mečiui paminėti. Dviejų dalių renginyje dalyvauja teatro solistai, choro, baleto ir orkestro artistai, daininos svečiai prof. Vladimiras Prudnikovas, Vaidas Vyšniauskas, Lilita Račkauskaitė, Merūnas Vitulskis, aktoriai Larisa Kalpokaitė ir Dalius Mertinas, popmuzikos atlikėjas Rytis Cicinas. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

27 d., trečiadienį, 18 val. Frederiko Lou „Mano puikioji ledi“. Trijų dalių miuziklas. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Frieder Klein (Austrija), kostiumų dailininkė Hanna Wartene (Austrija). Spektaklio trukmė – 3.30 val. Bilietai kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

Kasa (Laisvės al. 91) veikia 11-14, 14.45-18 val., poilsio diena pirmadienis. Informacija tel. 20 09 33. Bilietai taip pat galima išsigyti internetu www.muzikinisteatras.lt.

22 d., penktadienį, 18 val. Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitrėnas). Solistas – Nacionaliųjų ir tarptautinių konkursų laureatas, charizmatiškasis jaunasis virtuozas Kasparas Uinskas (fortepijonas). Dirigentas Modestas Pitrėnas. Programa: Roberto Schumano Koncertas fortepijonui ir orkestriui a-moll, Johaneso Brahmo Simfonija Nr.1 c-moll, Felixo Mendelssohno Bartholdy ištraukos iš muzikos dramei „Vasaridžio nakties sarnas“. Bilietai kainos – 10, 15, 20 Lt.

23 d., šeštadienį, 17 val. Fado ir Europos klasikinės muzikos improvizacijos. Kompozitorius ir pianisto Filipe Raposo (Portugalija) solinės koncertas. Bilietai kainos – 10, 15, 20 Lt. Bilietai parduodami Kauno filharmonijos ir TIKETA kasose.

24 d., ketvirtadienį, 14 val. muzikinė popietė visai šeimai – „Džiazo pamoka“: įvadas į džiazo enciklopEDIJĄ. Dalyvauja Kauno bigbandas. Solistai: Valerijus Ramoška (trimitas, flügelhornas), Rimantas Brazaitys (saksofonas), Skirmantas Sasnauskas (trombonas), Tomas Botyrius (saksofonas). Dirigentas Tomas Botyrius. Programoje F. Strainhorno, F. Sintaros, D. Ellingtono, A. Sandovalo, G. Gershwino kūrinių. Bilietai kaina – 10 Lt. Bilietai parduodami Kauno filharmonijos ir TIKETA kasose.

25 d., pirmadienį, 18 val. Kūrybos valanda su Kauno valstybinio muzikinio teatro soliste Rita Preikšaitė. Lėjimas nemokamas.

28 d., ketvirtadienį, 19 val. „Geras džiazas, geriems žmonėms!“. Bilietai kaina – 15 Lt, studenticams ir senjoram – 10 Lt.

Bilietai galima išsigyti Kauno menininkų namų Mūzų svetainėje (I a., I-IV 10-13 val., 14-17 val., V 10-13 val., 14-16 val.), taip pat visose TIKETA kasose.

V. Putvinsko g. 56 www.kmn.lt

www.kmn.lt

21 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno apskrities vienos bibliotekos Meno leidinių skaitykloje (Radastų g. 2, 406 kamb.) vyks Skaitykloje klubo susitikimas su viena perspektyviausiu ir ryškiausiu jaunosis karčatos rašytoju Laura Sintija Černiauskaite. Iėjimas nemokamas. Informacija tel. 324437.

21 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klubo (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – poeto Vacio Reimerio memuarų knygos „...Buvo... kelionė per gyvenimą“ pristatymas. Vacare dalyvauja autorius V. Reimeris, literatūrologas prof. Petras Bražėnas, literatūros kritikas Alfredas Guščius, leidėjas, literatūros kritikas Stasys Lipskis, rašytojai Romas Sažauskas, Pranas Treinys, prof. Saulius Sondeckis, skaitovas Juozas Šalkauskas, kultūrų darbuotoja Birutė Kurgonienė.

22 d., penktadienį, 12 val. Tauragės r. Lomių kaimo bendruomenės namuose (Vilties g. 8, Mažonų sen., Lomių km.) – konferencija, skirta rašytojų Birutės Baltrušaitytės-Masionienės 70-osioms gimimo metinėms. Dalyvauja literatūrologas prof. Viktorija Daujotytė, dr. Birutė Meržvinckytė, kalbininkė Maryte Slušinskaitė, skaitovė Irena Plausinėtė, Violeta Mickevičiūtė, rašytojos dukra Aistė Stankevičienė ir kitų.

22 d., penktadienį, 16 val. Vilniaus 2-uose vaikų globos namuose (Minties g. 1) – susitikimas su rašytoju Liudviku Jakimavičiumi iš ciklo „Atverstos knygos puslapiai“.

I renginius

Kauno karuselė

Vienas vaizdas – daug žvilgsnių

Yra tokius miesto vaizdus, kurie puikuojasi beveik kiekvieno garbingo miestiečio nuotraukų kolekcijose. Toks fonas ir dekoracija, kuri žymi priklausomybę, identifikaciją su vieta. Pavyzdžiu, jei jūs bent vienoje savo nuotraukų „jojote“ ant Karo muziejaus liuto, vadinas, tikrai esate kaunietis arba bent jau lankėtės „tikrame“ Kaune. Panašiai ir panorama nuo Linksmadvario (Aleksoto) apžvalgos aikštėlės – jos atvirukinis vaizdas turi stebuklinį traukiančios galios. I kalnų ropščiasi visi, o senų bažnyčių bokštų smailės prikabina besiypsancius nuotraukų subjektus prie dangaus skliauto. Ir tai visai ne skaitmeninių vaizdų laiko ženkli. Anksčiau iš tų kalnų taip pat entuziaštingai lipdavo su prieškausais ir teptuksais rankose. Tink besiypsancių subjektus pasitaikydo rečiau.

Graviūros, plesiniai ir fotografijos, jamžinėjosi Kauno senamiesčio vaizdą nuo Aleksoto kalno, dabar surinktos į vieną krūvelę ir Kauno viešosios bibliotekos išeistos kaip atvirukų rinkinys. Ši projekta

pradėjo paroda „Kaunas: vieno vaizdo metamorfozės“, surengta bibliotekoje, kurioje sukaupti vaizdai nuo pačių seniausių iki šiandieninės laikų. Parodai ir atvirukams naudotos kolekcininkų rinkinių nuotraukos, leidinių, esančių KAVB fonduose, kopijos bei šiuolaikinių fotomenininkų darbai. Ypač daug vertingos vaizdinės me-

džiagos pasiūlė prof. Stanislovas Sajauskas.

Rinkinio sudarytoja Rimantė Tamoliūnienė teigė, kad jis „siekti pristatyti žiurovui šio ypač populiarus miestovaizdžio ikonografinę medžiagą, atskleidžiantą jo savitumą ir kaičiau nuo seniausių laikų iki mūsų dienų. Ji padeda ne tik susipažinti su nuolat kitusiu Kauno „veidu“, pa-

justi jo urbanistinę vertę, bet ir apžvelgti fotografijos raidą, parodant vieno objekto vaizdavimo kitimą bei išvairių laikotarpų estetinio-meninio suvokimo savitumą“.

Seniausius laikus menantis atvirukas – vario raižinio technika jamžinta Kauno panorama. Šis raizinys Tomaszo Makowskio sulkurtas tarp 1600 ir 1609 m., o dabar eksponuojamas Lietuvos dailės muziejuje. Jame svarbus ne tik išskirtinis Kauno peizažas, tačiau ir istorinės aplinkybės, miesto reikšmė, nes Nemuно ir Neries santaka tuo metu buvo svarbiausias LDK uostas ir Vakaru bei Ryti Europos tarpininkas. Nors Kaunas graviūroje labai panašus į pasaką miestą, apsuptą beveik Italiją primenantį kalvą, manoma, kad jis „patikimai liudižia XVII a. pradžios Kauno urbanistinį vaizdą, perteikia jo pastatų architektūrą“.

Keista, bet šių dienų panoramą fiksavos nuotraukos atrodė pačios tyliausios. I tolimes kalvas jau nukeliauvi šiandieninio miesto pakraščiai ar senamiesčio šurmulyss čia niekuo dėti. Ar laikas iš tiesų ramus, ar mums labai pažįstamas? Antano Sutkaus Vytauto Didžiojo bažnyčios siluetas (1981 m.), Vytauto Pletkaus upės rūkas (2002 m.), Vytauto Tamoliūno panorama (2005 m.) ir platus Gintaro Česeno žiemos peizažas (2010 m.) – šiandieninis mūsų gyvenimas senamiesčio fone. O tame yra viskas, ko reikia tikram atvirukiniams vaizdui. Jam ir vieta atviruko.

paprasčiausiu valtelii, baidarių iki prašmatnių, atvirukoose visu grožiu pasirodžiusi „Laisvės“ ar „Liuto“ – epopėja, dabar visiškai dingusi ir atvirukų vaizduose, ir mėsto gyvenime.

Kauno prieplauka, 1914 m. pažtatytas ir jau 1915 m. sudėgintas medinis tiltas, jungęs priesingus upės krantus, o vėliau tapęs pontoniniu tiltu, besikeičiantys Vytauto Didžiojo bažnyčios bokštų siluetai, idiliški tarpukario Kauno vaizdai, patvinusios upės grėsmę, karių kolonus ir daugybę kitų laiko ženklų, likusių Kauno senamiestyje, kolekcijoje keičia vienas kitą.

Keista, bet šių dienų panoramą fiksavos nuotraukos atrodė pačios tyliausios. I tolimes kalvas jau nukeliauvi šiandieninio miesto pakraščiai ar senamiesčio šurmulyss čia niekuo dėti. Ar laikas iš tiesų ramus, ar mums labai pažįstamas? Antano Sutkaus Vytauto Didžiojo bažnyčios siluetas (1981 m.), Vytauto Pletkaus upės rūkas (2002 m.), Vytauto Tamoliūno panorama (2005 m.) ir platus Gintaro Česeno žiemos peizažas (2010 m.) – šiandieninis mūsų gyvenimas senamiesčio fone. O tame yra viskas, ko reikia tikram atvirukiniams vaizdui. Jam ir vieta atviruko.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ
minį stresą, ir kartu su dukra bei Piligrimu atvyksta į rančą Montanoje.

Nuostabi Montanos gamta, ekologiškai švarūs tarpusavio santiukiai padaro tikrą stebuklą. Tieki knyga, tiek filmas patinka tiems, kurie kine ir gyvenime ištrosko gražią, romantiškų jausmų ir idealų iškūnijimo. Režisierius ir pagrindinio vaidmens atlikėjas Robertas Redfordas taip apibūdino savo herojų, o kartu ir svarbiausią filmo idėją: „Manau, žmonėms labai reikia tikejimo, kad tokie žmonės kaip Tomas Bakeris gyvena šalia mūsų. Dabartinėje kultūroje tikri didvyriai pamažu nyksta. Mes prarandame ryšius su mitologija. Tikiu, kad tikri didvyriai turi kontaktą su kažkokiomis aukštesnėmis sferomis, todėl gali suteikti paprastiems žmonėms vilties ar dovaną. Vėliau kaip tik už tai jie dažniausiai ir būna nu baudžiami. Tomas Bakeris yra didvyris, nes gelbsti ir gydo kitų sielas.“

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Arklių užkalbėtojas“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, spalio 26 d., Kitokio kino klube bus rodoma melodrama „Arklių užkalbėtojas“, kurta pagal mums žinomą Nicholaso Evanso romaną. Ši knyga tapo tikra sensacija anksčiau, nei pasirodė knygynų lentynose. Britų rašytojas N. Evansas buvo maloniai nustebintas, kai Frankfurto knygų mugėje dar nebaigtos jo knygos pristatymas sulaukė ypatingo skaitytojų dėmesio. Leidyklos „Delacorte Press“ vadovai, pajutę nemažą pelną, romaną netrukus išleido iš karto 600 tūkstančių egzempliorių tirazu. Pirmos eilutės perkamiausią knygą sarašuose, vertimas į 35 pašaulio kalbas ir ekranizacija Holivu-

de su garsiaisiais aktoriais, atliekančiais pagrindinius vaidmenis, – apie tokį gyvenimą scenarijų svajoja be mažai visi rašytojai, bet laimė nusišypso tik išrinktiesiems. Už kokius prievalumus – čia jau atskira kalba.

Ir romano, ir filmo veiksmo užuomazga tampa tragiskas atsitikimas. Kartą jodinėjančią pauauglę Greisę (aktorė Scarlett Johansson) kliudė sunkvežimis. Mergaitė ir jos numytinės Piligrimas liko gyvi, bet Greisė netekėjo kojos, o žirgas buvo sužalotas. Mergaitės motina, matydamas dukros ir jos geriausio draugo kamčias, Greisės sukėlimus ryžtasi išeiti pirmiausia ieškodama psichologinės pagalbos Piligrimui. Ji susiranda Tomasą Bakerį, mokinį gydyti žirgų tra-

Savaitgalis prie televizoriaus

Vampyrai ir kitokios vėlinio sėklos

Gediminas JANKAUSKAS

1897-aisiais airių rašytojas Bramas Stokeris paraše romaną „Drakula“. Dabar jau neįmanoma suskaičiuoti, kiek kartų kinematografininkai jį panaudojo kaip pagrindą visokiausiomis siaubo istorijoms ekranizuoti. Bene išpūdingiausiai ši gotikinio siaubo romaną kine įkūnijo režisierius Francis Fordas Coppola (penktadienis, 22.30 val., TV6), net filmo (1992 m.) pavadinime išsaugojęs rašytojo pavardę. Veiksmas prasideda 1897 m. Po keturių šimtmecčių, praleistų baisioje vienatvėje, Transilvanijos valdovas grafas Drakula (aktorius Gary Oldmanas) nusprendžia nutraukti tylėjimo ižadas ir pasiroti vienam.

Dramatiški JAV kriminalinio trilerio „Vėlinio sėkla“ (penktadienis, 0.25 val., TV3) konfliktai užsimėga 1972 m. Šiaurės Airijoje. Juodą kaukę dėvintis teroristas namiškiu

akivaizdoje nužudo vienos šeimos tėvą. Šios egzekucijos liudininkas buvo ir aštuonmetis aukos sūnus Frenkis Magiras (aktorius Bradas Pittas). Po dviejų dešimtmecčių jis taps labiausiai ieškomu Airių revoliuciinės armijos smogiku, atsidurus Amerikoje ir apsigyvens nieko netariančio policininku šeimoje. Vainikino laukia svarbi užduotis: jam reikiu nupirkti kovinių raketų.

JAV režisierius Lawrence’o Kasdano filmas „Tik mirtis mus išskirs“ (penktadienis, 2.35 val., TV 3) kaičiodina jau pačiu pavadinimu. Taip galėtų vadintis kokia nors ašaranga melodrama, tačiau L. Kasdanas po šiuo pavadinimu paslėpė smagią komedią apie italių papročius, kurie savo kolorito nepraransta ir Amerikoje. Kai picerijos savininko žmona sužino apie vyro neįstikimybę, supranta, kad civilizuotų skyrybų nebus...

„Mirties akivaizdoje“ (sekmedienis, 0.40 val., TV3) yra visiška komiško vodevilio „Tik mirtis mus išskirs“ priešingybė. Čia buvę studijų draugai susitinka nusižudžiusio draugo Alekso laidotuvėse. Visi jie jau trisdešimtmecčiai, nemažai laiko tarpų palaike tik formalius ryšius. Mirties akivaizdoje buvę bendramoksliai suvokia, kad kiekvieno jų gyvenimas ir vertybės nuo studijų laikų labai pasikeitė.

Pagal Gabrielio Garcia Marquez'o romaną sukurta „Meile choleros metu“ (šeštadienis, 21.00 val., LTV) gerai charakterizuoją Lotynų Amerikos magiškajį realizmą. Tai labai vaizdinga alegorinė istorija apie atsidavusią meilę, ištverusią laiko išbandymus, o pilietinio karo pagimdyta cholera G. G. Marquezas panauja ne tik kaip tragiską foną, bet ir kaip egzistencinę metaforą. Tačiau, kita vertus, ir skaitydamas knygą, ir žiūrėdamas filmą, nejučia galvoji, ar tik išmintingas rašytojas šiuo kūriui nenorėjo nepirkai paiproniuoti „amžinos meilės“ temą ir surinkti iš

pirmo žvilgsnio vos ižvelgiamą mėles romanų parodiją?

Dažnai televizijų rodomame „Babelyje“ (šeštadienis, 23.00 val., LTV2) susipina net keturių skirtinės istorijos, kuriose ilgainiui išryškėja panašūs konfliktai. Veiksmas tuo pačiu metu vyksta Maroke, Japonijoje, Meksikoje ir Jungtinėje Valstijose. Tai beviltiškų meilės paeiškų, klaidingų sprendimų, žlugusių vilčių, neišspildžiusių svajonių, skausmo ir troškimų būti mylimam popėjė.

LNK „Snobo nakties“ seanse – „Mažu vaikų“ premjera (šeštadienis, 1.15 val.). Kate Winslet vaidina priemiesčio autsaiderę Sarą Pirs, nejaučiančią laimės iš pirmo žvilgsnio viskuo aprūpiuntose namuose. Namų šeimininkės daliai šiai anglų literatūros magistrei tikrai neatraduviens svajonių iškūnijimas, o ir kaimynėms patinkantis jos vyras Ričardas retai būna kartu su savo žmona ir dukrele. Nenuostabu, kad moteris ilgisi nuoširdaus bendravimo ir svajono apie kokią nors giminęsią sielą.

Devynias „Oskarais“ apdovano-

tame filme „Anglas ligonis“ (šeštadienis, 23.40 val., BTV), sukurtame pagal Michaelio Ondatjė romaną, vienoje Italijos karo lauko ligoninių dirbanti kanadietė Hana slaugo siaubingą lektuvą avariją išgyvenusį pilotą. Kraupi nudeginimų patyrę vyros negali prisiminti, kas esąs, todėl vadinas tiesiog „anglu ligoniu“.

Lietuviško kino vakare (sekmedienis, 21.00 val., TV1) pamatysime primirštą lyrinę dramą „Kai aš mažas buvau“ (1968 m.). Filme panaudoti estų rašytojo Macio Unto romano „Lik sveikas, rudas katine“ motyvai. Tai vos ižengusių į suaugusiuosius gyvenimą Tomo ir Egles pirmųjų džiaugsmų bei nusivylimų kronika. Autoriai žvelgia į pauauglių pasaulį rimtai, be pamokslavimų ir skubotų išvadų, kartais net su atlaidžiu šypsniu.

„Elito kine“ (sekmedienis, 23.15 val., LTV) rodomas italių režisieriu, brolių Tavianių „Vyturio lizdas“ (2007 m.) panardins i XX a. pradžios atmosferą. 1915-ieji. Du arménai broliai Aramas ir Asaturas, nesimatę 20 metų, svajoja susitikti. Vienas jų seniai emigravęs į Veneciją ir vedęs italių grafienę. Kitas – visų gerbiaamas žemvaldys, gyvenantis mažame Anatolijos miestelyje. Ruošdamasis sutikti Asaturo šeimą, Aramas restauruoja seną vilą, vadinančią Vyturio lizdu, kuriuo jie abu užaugo. Bet jų susitikimas neįvyksta. Prasideda Pirmais pasaulinis karas, Italija uždaros sienas, o turkų kariškiai gauna įsakymą naikinti arménų šeimą.